

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: primárního vzdělávání
Studijní program: magisterský
Kombinace: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Diplomová práce:

SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY
COOPERATION OF FAMILY AND SCHOOL
MITARBEIT ZWISCHEN DER FAMILIE UND
DER SCHULE

Autor:
Irena VÍTOVÁ

Podpis:

Adresa:
Žitavská 2841
407 47, VARNSDORF

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Josífková

Konzultant:

Počet

stran	slov	grafů	tabulek	pramenů	příloh
71	15196	11	11	28	4

V Liberci dne: 27.4.2007

Katedra: PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant) Irena Vítová
adresa: Žitavská 2841, 407 47 Varnsdorf
obor (kombinace): Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Název DP: Spolupráce rodiny a školy

Název DP v angličtině: Cooperation of family and school

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Josífková

Konzultant:

Termín odevzdání:

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné.resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne .....

.....

děkan

vedoucí katedry

Převzal (diplomant): .....

Datum: .....

Podpis: .....

Název DP: Spolupráce rodiny a školy

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Josífková

Úvod:

Diplomová práce se zabývá aktuálním problémem spolupráce mezi rodinou a školou. Teoretická část zpracovává téma z doporučené literatury, praktická část analyzuje problém pomocí průzkumných metod. Výsledkem práce je vyhodnocení současného stavu spolupráce rodiny a školy.

Cíl:

Cílem diplomové práce je teoreticky i prakticky zmapovat spolupráci rodiny a školy, zjistit současný stav a v rámci průzkumu porovnat úroveň spolupráce rodiny a školy v jednotlivých školských zařízeních v rámci regionu.

Požadavky:

- studium literatury k tématu, provést literární rešerši
- seznámit se s metodologií výzkumu a zvolit a připravit vhodnou metodu pro výzkum
- provést sběr a vyhodnocení dat

Literatura:

- KRÁLÍKOVÁ, M.,
SINGEROVÁ – NEČASNÁ, J. : Rodina a škola ve výchovné spolupráci. Praha: SPN, 1985.
- MAŇÁK, J. : Profesionální praktika z pedagogiky. Brno: MU, 1992. ISBN 80-210-0471-1
- MATĚJČEK, Z. : Rodiče a děti. Praha: Avicenum, 1989.
- PRŮCHA, J. : Přehled pedagogiky. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4
- PRŮCHA, J. : Učitel. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-621-7
- SPOUSTA, V. : Základní výchovné činnosti třídního učitele. Brno: MU, 1993. ISBN 80-210-0552-1

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

V Liberci dne: 27.4.2007

Irena VÍTOVÁ

Prohlášení k využívání výsledků DP:

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé diplomové práce a prohlašuji, že **souhlasím** s případným užitím mé diplomové práce (prodej, zapůjčení, kopírování, apod.).

Jsem si vědoma toho, že: užít své diplomové práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše). Diplomová práce je majetkem školy, s diplomovou prací nelze bez svolení školy disponovat.

Beru na vědomí, že po pěti letech si mohu diplomovou práci vyžádat v Univerzitní knihovně Technické univerzity v Liberci, kde bude uložena.

Autor:

Irena VÍTOVÁ

Podpis:

Adresa:

Žitavská 2841

407 47, VARNSDORF

Datum: 27.4.2007

Poděkování:

Děkuji vedoucí práce PhDr. Jitce Josífkové za odborné vedení a konzultace, které mi při zpracování tématu diplomové práce poskytovala.

Taktéž děkuji všem, kteří mi poskytli informace a cenné rady.

SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY

Resumé

Obsahem diplomové práce je problematika spolupráce mezi rodinou a školou. Práce obsahuje dvě základní části: teoretickou a praktickou.

Teoretická část se zabývá vztahy mezi rodinou a školou; konflikty, ke kterým může při pedagogickém a výchovném procesu docházet; vztahy mezi učitelem a žákem; osobností učitele; formami spolupráce mezi školou a rodinou.

Praktická část hodnotí pomocí dotazníku úroveň spolupráce mezi rodinou a prvním stupněm základních škol v závislosti na typu školy. Mapuje také, jaký druh spolupráce na jednotlivých typech škol převládá.

V závěru praktické části diplomové práce autorka blíže představuje školu, na které působí a podrobněji se vyjadřuje a hodnotí spolupráci s rodinou na málotřídní venkovské škole. Za přínos práce mohou být považovány konkrétní příklady pro rozvoj spolupráce a komunikace mezi rodinou a školou.

COOPERATION OF FAMILY AND SCHOOL

Summary

The aim of the diploma thesis is to review methods and levels of the cooperation between family and basic school. The work is divided into two parts: theoretical and practical.

The theoretical part deals with the interrelations between family and school; conflicts which can be provoked during the pedagogical and the educational process; relationships between teacher and pupil; teacher's personality; forms of cooperation between school and family.

The practical part of the diploma thesis uses the question form to evaluate the level of cooperation between family and the primary school depending on the type of school. It also examines dominant form of cooperation at the particular types of school.

At the close of practical part the author presents the school where she works more closely. She values and talks in detail about the cooperation between the small provincial school and family.

MITARBEIT ZWISCHEN DER FAMILIE UND DER SCHULE

Zusammenfassung

Der Inhalt meiner Diplomarbeit ist die Problematik der Mitarbeit zwischen der Familie und der Schule. Die Arbeit besteht aus zwei grundlegenden Teilen: theoretischen und praktischen Teil.

Der theoretische Teil beschäftigt sich mit Beziehungen zwischen der Familie und der Schule; mit Konflikten, zu den impädagogischen und Erziehungsprozess kommen kann; mit Beziehungen zwischen dem Lehrer und dem Schüler; mit der Persönlichkeit des Lehrers; mit Formen der Mitarbeit zwischen der Familie und der Schule.

Der praktische Teil bewertet mit Hilfe des Fragebogens das Niveau der Mitarbeit zwischen der Familie und der erste Stufe der Grundschule mit Abhängigkeit von dem Schulentyp. Es registriert auch, was für ein Typ der Mitarbeit in einzelnen Schulen über wiegt.

Am Ende des praktischen Teil der Diplomarbeit stellt die Autorin näher die Schule vor, in der sie wirkt und drück sich Ausführlicher aus und bewertet die Mitarbeit mit der Familie in den ländlichen Schulen mit verbundenen Klassen.

OBSAH

I. ÚVOD.....	11
II. TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1. RODINA VE VZTAHU KE ŠKOLE.....	13
1.1 Rodina.....	13
1.2 Rodina a škola.....	13
1.3 Vytváření vztahu mezi rodinou a školou.....	14
1.4 Proč by se měli rodiče o školu zajímat?.....	15
2. ŠKOLA VE VZTAHU K RODINĚ	16
1.5 Škola jako součást společnosti.....	16
1.6 Co je možno učinit pro spolupráci mezi rodinou a školou a školou a komunitou?.....	17
2.2.1 Obavy učitelů.....	18
2.2.2 Obavy rodičů.....	19
2.2.3 Role ředitele školy.....	19
3. KONFLIKT DOMOV – ŠKOLA.....	21
3.1 Domov a škola.....	22
4. PROČ NEJSOU DĚTI VE ŠKOLE ŠŤASTNÉ?.....	23
4.1 Učitel v hodině a o přestávce.....	24
4.2 Iniciativa ve vztahu učitel a rodič.....	25
5. VÝZNAM ZÁJMU RODIČŮ O ŠKOLU.....	27
6. RODINA A ŠKOLA: SPOLU, NEBO PROTI SOBĚ?.....	28
6.1 „Dobrý rodič“ pohledem učitele.....	28
6.2 Co by učitelé rádi řekli rodičům.....	29
6.3 Jak veřejnost vnímá a hodnotí školy?.....	30
7. SPOLUPRÁCE TŘÍDNÍHO UČITELE S RODINOU.....	31
7.1 Osobnost učitele.....	31
7.2 Význam funkce třídního učitele.....	32
7.3 Příprava na spolupráci třídního učitele s rodiči žáků.....	33
7.4 Cíle a úkoly spolupráce třídního učitele s rodinou.....	34
7.5 Základní formy spolupráce třídního učitele s rodinou.....	36

7.5.1 Třídní schůzka s rodiči.....	36
7.5.2 Individuální návštěvy rodičů ve škole.....	37
7.5.3 Dny otevřených dveří, hospitace rodičů.....	37
7.5.4 Návštěvy třídního učitele v rodinách.....	38
7.5.5 Pravidelný písemný styk.....	38
7.5.6 Telefonický styk.....	39
7.6 Domácí vyučování jako jedna z forem spolupráce.....	39
8. SPOLUPRÁCE ŠKOLY S RODINOU V NOVÝCH SPOLEČENSKÝCH PODMÍNKÁCH.....	41
III. PRAKTICKÁ ČÁST.....	42
1. MAPOVÁNÍ STAVU SPOLUPRÁCE.....	42
1.1 Cíl praktické části.....	42
1.2 Stanovení hypotéz.....	42
1.3 Použité metody.....	42
1.3.1 Dotazník – charakteristika dotazníku jako výzkumné metody.....	43
1.4 Charakteristika výzkumného vzorku.....	44
1.5 Vyhodnocení výzkumu.....	45
1.6 Ověření hypotéz.....	59
2. UKÁZKA KONKRÉTNÍ SPOLUPRÁCE MEZI RODINOU A ŠKOLOU.....	61
2.1 Představení školy.....	61
2.2 Spolupráce rodin se školou.....	63
2.3 Výsledky autoevaluačního šetření.....	64
IV. ZÁVĚR.....	68
V. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	69
VI. PŘÍLOHY.....	71

„Jest prvním požadavkem lidskosti, prvním pravidlem sociologie, aby každý se vzdělávati mohl. Kdo jednotlivci nebo národu ve vzdělávání brání, páše smrtelný hřích – právo k vzdělanosti má každý člověk právě tak jako právo k žití.“

T. G. Masaryk

I. ÚVOD

Každý pedagog, a je jedno na které škole působí, usiluje o to, aby při vzdělávání a výchově jemu svěřených žáků, též dobře spolupracoval s jejich rodiči. Jedině vzájemná a oboustranně vstřícná spolupráce pak může přinášet, ve vzdělávání žáků, to správné ovoce.¹

Mnozí pedagogové tvrdí, že bez dobrých vztahů a kooperace mezi rodiči a školou nemůže úspěšně fungovat vzdělávání mládeže. Je to oprávněné tvrzení, jenomže pedagogika se k tomuto poznání dopracovala poměrně nedávno. Předtím dlouho převládalo pojetí, že edukační role rodičů a edukační role školy produkují oddělené aktivity: Úlohou školy je vzdělávat, tj. rozvíjet především kognitivní složku osobnosti dětí, a do této činnosti nemají rodiče zasahovat; na druhé straně úlohou rodičů je vychovávat, a k tomu zase škola má omezené možnosti.

Teprve v 80. letech se začalo toto pojetí opouštět. **Škola a rodina musí spolu komunikovat a kooperovat.** To znamená, že rodiče nemají být jen pasivními pozorovateli toho, jak škola kultivuje jejich děti, ale mají se školou spolupracovat, pomáhat jí při edukaci.

Dospělo se tak k dosti široké oblasti teorie, výzkumu a praktických aktivit označované nejčastěji jako **partnerství rodiny a školy**. Je to oblast rozvíjející se teoreticky i výzkumně v rámci pedagogiky, ale s četnými interdisciplinárními souvislostmi, jak se to projevuje v základních dimenzích. Zejména to jsou právní dimenze, týkající se toho, jaká práva mají rodiče na to, aby mohli ovlivňovat školní vzdělávání dětí. Pedagogický výzkum však zjišťuje v této oblasti, že partnerství a kooperace mezi školou a rodinou není pouze záležitostí práva. Realita vztahů mezi těmito partnery bývá často jiná, než se jeví z oficiálních legislativních úprav. Zasahuje zde totiž řada jiných vlivů: postoje, názory i předsudky rodičů a veřejnosti vůči konkrétní škole nebo učitelům; rozdílné výchovné styly uplatňované v rodinách při výchově dětí; místo, které zaujímá školní vzdělávání v hodnotovém žebříčku rodin aj. za významnou determinantu v kooperaci rodiny a školy se považuje to, zda vůbec rodiče se školou komunikují a do jaké míry se angažují, aby navázali vztahy se školou, s učiteli a vedením školy, s místními orgány školské správy a samosprávy.²

¹ Šamša, VI.: Manuál pro romské pedagogické asistenty. Praha: Humanitas - Profes, o.p.s.

² Průcha, J.: *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. str. 170

Naše společnost koncipující výchovný systém na demokratických principech se bez úzké kooperace s rodinou a rodiči neobejde a v některých oblastech výchovy (např. v oblasti emocionální a morální) bude rodinné výchově poskytovat stále větší prostor a koncepční i názorovou volnost. Rodina ztrácí dnes již svoji rehabilitační funkci a stává se **rovnocenným partnerem školy a učitele**. Rodiče již nebudou nuceni vyvracet nesmysly a záměrně překroucená fakta, která si jejich dítě přinášelo ze školy. Škola (učitelé) a rodina (rodiče) nebudou již nuceni stát proti sobě jako názoroví rivalové, ale budou moci fakticky a bez předstírání spojit své síly ve všech oblastech výchovy pro dobro dítěte.³

Nepochybné je, že téma „rodiče a škola“ patří k těm, která jsou společensky velmi závažná, a proto se nyní této problematice věnuje v pedagogice pozornost.⁴

---

³ Spousta, V.: *Základní výchovné činnosti třídního učitele*. Brno: MU, 1994. str. 67-68

⁴ Průcha, J.: *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. str. 170

II. TEORETICKÁ ČÁST

1. RODINA VE VZTAHU KE ŠKOLE

1.1 RODINA

Nejdůležitější jednotkou veškerého společenského vývoje dítěte je nepochybně rodina. V rodině se nejen ustavují první vazby dítěte, ale tam se také učíme mnohým z našich vnějších sociálních rolí. Rodiny jsou ovšem ovlivňovány etnickými a socioekonomickými skupinami, jejichž jsou součástí; ale i uvnitř těchto skupin existují obrovské rozdíly ve způsobech, jak se rodiny chovají a jak zacházejí se svými členy. Dokonce v takové míře, že odborné zkoumání rodiny je nyní něčím jako samostatnou specializací, jež spojuje prvky psychologie, sociologie a sociální péče.⁵

1.2 RODINA A ŠKOLA

Ve společnosti je úloha rodiny těsně spjata s úlohou školy. Rodina je zázemím, v němž vznikají a krystalizují první návyky a dovednosti dítěte, a škola přispívá svou odbornou péčí k tomu, aby dítě využilo svých schopností a mohlo se pod svědomitým vedením učitelů plně rozvíjet.

Rostoucí společenské požadavky na připravenost dítěte pro jeho budoucí, v podstatě mnohem složitější život způsobila, že vzrostla potřeba odborného výchovného vedení dítěte. Vycházíme-li z požadavku, že výchova má být jednotná, ukazuje se v plné šíři nutnost vzájemné spolupráce rodiny a školy.

---

⁵ Fontana, D.: *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997. str. 36

1.3 VYTVÁŘENÍ VZTAHU MEZI RODINOU A ŠKOLOU

Výchovně vzdělávací práce základní školy předpokládá cílevědomou přípravu dítěte v předškolním období a staví na těchto základech další konstrukci vzdělávání. Optimální přípravu na školu zajišťuje proto jedinečně systematická spolupráce rodiny a výchovné instituce. Tam, kde dítě nemůže navštěvovat mateřskou školu a kde leží celá váha odpovědnosti na rodičích, je třeba, aby se rodiče prostřednictvím literatury, tisku, rozhlasu a televize seznámili s požadavky přípravy dítěte na školu.⁶

Šrámková⁷ tvrdí: „S nástupem vašeho dítěte do školy přibude do vaší rodiny další člen. Nebude s vámi sice sedat u večeře, ale minimálně se na něj váš malý školák velmi často odvolá: „*ale paní učitelka říkala, že...*“ Právě proto je rozumné pečovat od začátku o dobré vztahy.“

Přátelský a upřímný vztah mezi rodiči a učitelem je základnou, na níž může být vybudována pevná stavba cílevědomé výchovy. Snaha zastříti nedostatky a omlouvat chyby by však dosažení tohoto cíle znemožnila. Rodiče by se proto měli vždy snažit o naprostou otevřenost a měli by přistupovat k učiteli jako k příteli, který poradí. Je proto třeba plně využívat konzultačních hodin i třídních schůzek k pohovoru o problémech výchovy a učení dítěte. Učiteli velmi pomůže, pozná-li atmosféru, v níž dítě žije, i podmínky, za nichž se učí.

Postoj rodičů ke vzdělávání dětí a ke spolupráci se školou, jejich vlastnosti a snahy ovlivňují podstatně vztah dítěte ke škole, jeho prospěch a chování. Je třeba, aby rodiče vážili svá slova o učitelích velmi opatrně, aby nenarušili postoj dítěte k nim.

Má-li z dítěte vyrůst rozumný, vyrovnaný a charakterní člověk, nemůže být výchova v rodině v nesouladu s principy výchovně vzdělávacího procesu probíhajícího ve škole. Pokud rodina se školou partnersky nespolupracuje, dítě se dostává zbytečně do řady rozporů a konfliktních situací.⁸

---

⁶ Králíková, M., Singerová-Nečasná, J.: *Rodina a škola ve výchovné spolupráci*. Praha: SPN, 1985. str. 9-45

⁷ Šrámková, M.: *Rukověť rodiče malého školáka*. Praha: Albatros, 2005. str. 39

⁸ Králíková, M., Singerová-Nečasná, J.: *Rodina a škola ve výchovné spolupráci*. Praha: SPN, 1985. str. 9-45

1.4 PROČ BY SE MĚLI RODIČE O ŠKOLU ZAJÍMAT?

Význam rodiny není z hlediska vzdělávání omezen pouze na to, že poskytuje dítěti domácí prostředí, v němž se cítí chráněno. Je také potřeba, aby se rodiče aktivně zajímali o jeho školní vzdělávání, neboť tento zájem má pozitivní souvislosti se školními pokroky dítěte. Svým zájmem o jeho vzdělávání mu rodiče dávají najevo, jaký význam přisuzují jeho dobrému školnímu prospěchu a také jaký význam přisuzují jemu jako osobě. Zájem rodičů se mimo jiné projevuje tím, že nabízejí dítěti pomoc při jeho domácí přípravě na vyučování. Dobře fungující rodiče podporují práci školy a ztotožňují se s jejími kritérii a hodnotami. Znájí učitele svého dítěte a bývají připraveni obracet se k nim o radu. Učitelé se tak dozvídají více o prostředí dítěte, s rodiči mohou probírat výukové problémy a využívat jejich případnou pomoc.⁹

---

⁹ Fontana, D.: *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997. str. 40

2. ŠKOLA VE VZTAHU K RODINĚ

Jestliže dítě jednou vstoupí do školy, vstoupí tím škola do života rodiny – a má tendenci tam setrvat dlouhá léta.¹⁰

2.1 ŠKOLA JAKO SOUČÁST SPOLEČNOSTI

Škola je sociální instituce účelově vytvořená k realizaci svého základního úkolu – tj. k **zajišťování řízené a systematické edukace**. Tak jako jiné sociální instituce plní své specifické poslání – realizaci různých edukačních funkcí.

Specifické **edukační funkce školy** jsou právě tím, co ji odlišuje od jiných sociálních institucí, v nichž též probíhá edukace.

- Škola je instituce přispívající k **celkovému rozvoji jednotlivce**. Poskytuje mu takové poznatky a speciální dovednosti, které by nemohl získat pouhou zkušeností ze svého prožívání mimo školu.
- Škola je **ochranné zařízení**, protože vede mládež k hodnotám a ideálům, které jsou ve společnosti zastíněny špatnými příklady dospělých. Škola tak vlastně garantuje mladým lidem příznivé prostředí do doby, než jsou schopni stát na svých vlastních nohách.
- Škola je **formovatel lidských bytostí**. V každé zemi jak v současném období, tak v budoucím vzdělávacím systému se škola nemůže zříkat svého úkolu formovat mladou generaci podle určitých norem a hodnot.
- Škola je **nástroj sociální politiky**. Společnost požaduje na škole, aby připravila mladé lidi na jejich fungování na trhu práce a také pro další vzdělávání nutné k výkonu profesí. Na druhé straně škola má za úkol potlačovat určité návyky, které jsou ve společnosti přítomny, ale z hlediska sociální politiky jsou nepřijatelné (např. návyky na drogy, kouření apod.).

---

¹⁰ Matějček, Z.: *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996. str. 61

- Škola je instituce, která je zároveň součástí **životního prostředí** dětí. Protože děti tráví ve škole značnou část svého každodenního času, a to po dobu (ve většině zemí) 10 – 12 a více let, je škola místem, kde děti vyrůstají a vyvíjejí se. Z toho vyplývá její úkol být nejen profesionálně dokonalým zařízením pro edukaci, ale také místem, kde děti nacházejí příjemné prostředí k životu.¹¹

2.2 CO JE MOŽNO UČINIT PRO SPOLUPRÁCI MEZI RODINOU A ŠKOLOU A ŠKOLOU A KOMUNITOU?

Vzdělávání začíná doma - škola proto musí dát vědět, co dělá, aby rodina mohla reflektovat její činnost a úsilí a obě strany věděly, kde si mohou vzájemně pomoci. Je proto i v zájmu rodičů, aby školu informovali o tom, co se děje doma, aby učitelé mohli přizpůsobit svoje chování vůči žákovi.

Většina škol přistupuje ke spolupráci s veřejností jako k aktivitě oddělené od jejich hlavního poslání. K překlenutí této propasti by mohli být rodiče více zataženi do rozhodovacích, příp. exekutivních procesů, ředitelé by naopak mohli aktivněji vycházet vstříc a možná se i účastnit neformálních aktivit rodičovské veřejnosti. Zejména větší díl zodpovědnosti rodičů by mohl škole přinést lepší výsledky v naplňování vzdělávacích cílů.

Rozvoj vztahů mezi školou, učiteli a vedením školy na jedné straně a rodiči a veřejností na straně druhé je však obtížný, částečně díky tomu, že škola a veřejnost jsou rozděleny na dva tábory, které se jeden na druhého dívají podezřavýma očima.¹²

Dvě třetiny až tři čtvrtiny rodičů školu sice respektují jako instituci, ale jsou přitom velmi kritičtí vůči konkrétním učitelům. Většina rodičů je přitom nejšťastnější, když může se školou komunikovat co nejméně. Když věci jdou tak, jak mají, když výuka probíhá podle jejich původních představ a oni se ve škole zastaví jen čas od času informovat se, jak to jejich Honzovi při výuce jde.¹³

---

¹¹ Průcha, J.: *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. str. 398

¹² <http://www.rodina.cz/rubrika/skola>

¹³ La Sala, Z.: Škola versus rodina. *Školství*, 15, 2007, č.9, str. 5

V současném světě se množí velké projekty, ve kterých se školy otevírají nejen rodině, ale i širší komunitě a jejich podílu na činnosti škol. V jejich rámci rozvíjejí jednotlivé školy zejména kreativitu učitelů a žáků, včetně spolupráce s partnery ze širší komunity. Je podporována školní a mimoškolní činnost žáků, přičemž je počítáno i s pomocí rodičů s jejich přímým výchovným zapojením.

I u nás sílí tendence, aby se školy stávaly centrem obcí a vzájemnou spoluprací docházelo u dětí k růstu a harmonizaci podnětů poznávacích, emočních i činnostních.¹⁴

Školy nemohou být izolovanými světy samy pro sebe, nýbrž musí kooperovat s prostředím, v němž působí. Uzavřenost školy vůči obklopující ji komunitě se považuje za negativum. Školy samy v podmínkách současné civilizace vyvíjejí různé aktivity směřující ke kontaktům či kooperacím se svým prostředím, především s komunitou rodičů. Rodiče žáků, které škola vzdělává, se považují za hlavního a nejpočetnějšího partnera pro vztahy školy s prostředím.¹⁵

2.2.1 OBAVY UČITELŮ

Na obou stranách, tedy jak mezi učiteli, tak mezi rodiči panují z partnerství a spolupráce obavy. Výkon učitele se nedá stoprocentně ověřit, ani dobrý učitel nemá jistotu, že bude úspěšný. Nezáleží na tom, kolik úspěchů zažil v učení v minulosti, protože jedno konkrétní dítě a jeho problémy mohou být výzvou k hledání nových řešení. Učitelé nemohou ovlivnit život dítěte ve všech směrech. Snaha učitele pomoci dítěti komplexně bývá někdy rodiči chápána jako nepřiměřené zasahování do soukromého života dítěte. Učitelé mají obavy, že nespokojený rodič se může mstít stížnostmi u ostatních rodičů, u ředitele apod.

---

¹⁴ Vomáčka, J., Navrátil, S.: *Úvod do učitelství*. Ústí nad Labem: UJEP, 1992. str. 25-26

¹⁵ Průcha, J.: *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. str. 419

2.2.2 OBAVY RODIČŮ

Na straně rodičů pocítují největší obavy o kvalitu vzdělávání svých dětí ti nejvzdělanější a nejúspěšnější rodiče. Mají strach, aby byli dobrým rodičem a tento strach často vede ke ztrátě objektivity. Obávají se, že když vyjádří nespokojenost, učitel se bude mstít na jejich dítěti - a je třeba si přiznat, že učitel skutečně má možnost to udělat. Většina rodičů je však „normálních“, pouze asi 5 % rodičů je konfliktních natolik, že nehodlají problémy řešit, ale naopak je vyvolávat.

2.2.3 ROLE ŘEDITELE ŠKOLY

- **Vytvořit pozitivní pracovní atmosféru**

Je na ředitelích škol, aby se stali nositeli určité výchovně-vzdělávací vize, kterou chtějí ve spolupráci s učiteli, rodiči a žáky realizovat. Pro takovou spolupráci musí vytvořit podmínky a zejména jí poskytovat všemožnou podporu.

- **Přesně rodičům vysvětlit pracovní postupy**

Rodiče jsou mnohdy dezorientováni v tom, kde mohou se školou účinně spolupracovat. Často tak pouze vycházejí vstříc přáním školy, většinou se ovšem tento přístup u rodičů projevuje, pokud je jejich dítě v nižších ročnících. Právě tuto dobu je třeba využít v maximální možné míře.

- **Zvládání a řešení problémů s problémovými rodiči**

Ředitel školy má díky historickému zakořenění své role ve škole jistou míru samozřejmé autority, kterou představuje v očích veřejnosti. Je tím, kdo reprezentuje školu navenek a právě díky tomu může sehrát významnou úlohu při zvládání problémových rodičů. Proto by měl být přítomen každému jednání, které je z pozice školy vedeno s problémovými a konfliktními rodiči.

- **Podpora učitelů**

Učitelé musí cítit podporu ze strany vedení, která jim poskytuje zázemí pro realizaci výchovně-vzdělávacích cílů školy. Manažer musí dát svým zaměstnancům perspektivu, mít koncepční záměr, plán, kam bude škola směřovat. Samozřejmě musí počítat s rizikem, že se plánovaného cíle nepodaří dosáhnout. Lidé však potřebují vidět směr, to se pro ně stane výzvou. Aby se škola mohla rozvíjet, je třeba, aby všichni sdíleli stejnou vizi. Proto na škole zůstávají, to jim dává energii, chuť se s výzvou poprat. Tak si uspokojují jednu ze svých základních lidských potřeb, totiž potřebu společenského uznání.

- **Komunitní rozměr školy**

Aby škola mohla dobře fungovat na úrovni efektivní spolupráce s rodiči a veřejností vůbec, musí si uvědomit a cíleně budovat svou roli v komunitě. Když se podíváme do zahraničí, tak například americké školy naplňují to, čemu se někdy říká „komunitní rozměr“ - svou úlohu rozvíjejí ve vzájemných interakcích s okolím, které je obklopuje, s lokalitou, v níž působí, v rámci komunity, jejíž jsou součástí. V americké škole stavějí na principu, že rodiče, učitelé i žáci, jsou rovnocennými partnery, kteří mají své role, které musí hrát, aby partnerství a spolupráce fungovaly. V souvislosti s tím je třeba zmínit zásadu, že ve vnímání školy může být každé dítě vzděláváno. Pro školu je pak důležité, aby usilovala o zatažení rodičů, protože každé dítě se učí svým způsobem a rodič tak může pomoci dítěti vzdělávat se a zároveň tak pomáhat škole naplňovat její záměry.¹⁶

---

¹⁶ Lauermaun, M.: Věčné téma: rodina a škola. *Moderní vyučování*, 2004, 2004, č. 8, str. 16-17

3. KONFLIKT DOMOV - ŠKOLA

Přicházejí-li děti z domácího prostředí, které jim vštěpuje výrazně odlišné normy oproti škole, prožijí téměř nevyhnutelně názorový a citový konflikt. Dochází k tomu zvláště v případech, kdy příslušníci rodiny patří k etnické menšině, ke skupině sociálně a ekonomicky oslabených obyvatel, nebo kdy jde o rodinu agresivní a násilnou. Školy obecně vyučují evropské kultuře a takzvaným hodnotám středních vrstev. Kladou důraz na spořivost, sebeovládání, ambice, pracovitost, na odkládání bezprostředního uspokojení v zájmu dlouhodobých cílů, respekt k autoritě, na slušné chování a nenásilí. To může být dítěti z prostředí s odlišnou soustavou hodnot velmi vzdálené. Jestliže se dítě přizpůsobí a školní hodnoty přenáší domů, může zjistit, že v nejlepším případě mu nejsou nic platné a v nejhorším případě za ně sklídí výsměch nebo trest. Přenáší-li dítě hodnoty své kultury, sociální skupiny či rodiny do školy, může se setkat se stejnou reakcí. V nejlepším případě tyto hodnoty nefungují, v nejhorším vyvolávají výsměch a trestání. Konflikt mezi rozdílnými normami domova a školy může dítě vyřešit pouze tak, že buď přijme dvojí měřítko a chová se jinak ve škole a jinak doma, nebo buď školu, nebo domov zavrhne. V prvním případě si způsobí problémy s identitou, ve druhém se mu vede zle v té instituci, kterou odmítá.

Konflikt mezi domovem a školou nebývá vyvoláván samotným dítětem. Je nesmírně důležité, aby škola učinila vše, co lze, aby tento konflikt včas rozpoznala a zmírnila jeho účinky. Některé školy to dokážou se značným úspěchem. Učitelé se seznamují s prostředím, z něhož pocházejí jim svěřené děti, varují se toho, aby jim vnucovali pravidla a normy, které s ním jsou zjevně neslučitelné, a zároveň je postupně a rozumně uvádějí do těch regulí, které jsou bezpodmínečně nutné. Jiné školy však trvají na vynucování takových způsobů chování, jež jsou mimo školu nepodstatné. Takové situace pak děti vnímají jen jako důkazy toho, jak je školní autorita vzdálena jejich životu. Rozdíly mezi školami bývají i v obsahu učiva. Některé školy se snaží, aby jejich vzdělávací program byl žákům srozumitelný a aby měl vztah k tomu, jak žijí mimo školu, zatímco jiné vnucují dětem látku, která jim nijak nepomáhá vyznat se v životě a rozumně a realisticky plánovat do budoucna.

Není tedy divu, že dvě od sebe nepříliš vzdálené školy s identickým charakterem okolního osídlení mohou vykazovat velké rozdíly ve stupni záškoláctví, vandalismu a agresivního chování svých žáků. V jednom případě to může být škola, která přistupuje ke svým žákům jako k hodnotným lidským bytostem, jimž pomáhá chápat a překonávat nedostatky jejich domácího prostředí. V jiném případě může jít o školu, jež jako by se pouze snažila vnutit svým žákům téměř cizí kulturu. Tato druhá škola si možná nepřidělává vlastní problémy, ale v každém případě zhoršuje problémy již existující.

I tam, kde nedojde k přímému konfliktu mezi rodinou a školou, pokud jde o hodnoty a chování, mohou existovat různé názory na účel školního vzdělávání a na to, čeho škola může docílit a čeho ne.

3.1 DOMOV A ŠKOLA

Domov a škola jako společenské instituce mají při přetváření dětí ve zdatné sociální bytosti rozhodující úlohu. Je jasné, že škola nemůže fungovat jako rodinná jednotka. Přesto by měl s dítětem, které působí společenské potíže, představitel školy hovořit pokud možno v přítomnosti jeho rodičů. Při tomto rozhovoru je nanejvýš užitečné sledovat, jakým způsobem rodiče reagují na projevy svého dítěte. Poučná je i vzájemná interakce otce a matky. Učitel tak získává vhled do domácích stresů a tlaků, s nimiž musí dítě zápasit.

Klíčovou zásadou je, že škola by v dítěti, které se doma ocitá v nepříznivých podmínkách, neměla vyvolávat další tíseň. Škola je tu k tomu, aby pomáhala.

I tam, kde dítě nemá doma žádné zvláštní potíže, může škola neseznámená s rodinným prostředím neúmyslně vyvolávat konflikty mezi domovem a školou a poškozovat tak zájmy dítěte. Škola přirozeně nemůže měnit své základní normy tak, aby souhlasily s normami chování, k nimž jsou děti vedeny v mnoha domovech. Plnění svých norem však může ukládat dítěti způsobem, jenž si pokud možno nevynucuje rozdvojení jeho loajality. To v podstatě znamená působit na děti v první řadě tak, aby pochopily účel a důležitost školních norem. Není možné připustit situaci, kdy by jejich vlastní normy byly předmětem výsměchu a necitelných poznámek.¹⁷

---

¹⁷ Fontana, D.: *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997. str. 42-46

4. PROČ NEJSOU DĚTI VE ŠKOLE ŠŤASTNÉ?

Do školy se těší každé dítě. Katastrofou však je, že toto nadšení se brzy ztrácí a nastupuje apatie, nechut' a rozčarování. Dítě přestává být ve škole šťastné.

Odpovědi na otázku „Proč?“ můžeme hledat v nedostatečném rozvíjení mezilidských vztahů mezi dětmi, rodiči a učiteli.

Zejména prvních pět let je dítě ještě dítětem a je odkázáno na to, jak s ním dospělí budou zacházet. Nedokáže se bránit aroganci, necitlivosti, nepochopení dospělých, nedokáže rozpoznat, že to, co zažívá, není úplně v pořádku. Více či méně neuvěřitelné historky o učitelkách, nepříjemných zážitcích, aroganci a trapasech, o nechuti, v lepším případě apatii dětí ke školní docházce vypráví řada rodičů. Kritériem kvality té či oné školy pak bývá počet přijatých žáků na střední školu či výčet mimoškolních aktivit. V tento moment si pokládáme otázky: „Co je opravdu důležité? Co je to správné kritérium?“ **Důležitý je pro prvňáčka vztah, ne jen vědomosti.**

Když se zamyslíme nad tím, co si přejeme pro své dítě, uvede snad každý: „Aby bylo zdravé a v životě šťastné.“ Dobrá. Každý školák tráví ve škole minimálně 4 hodiny denně. Pro dítě na prvním stupni je to podstatná část dne (o dětech navštěvujících družinu ani nemluvě), a proto je vzhledem k výše uvedenému přání rodičů třeba, aby byly děti ve škole šťastné, spokojené, radostné, aby škola přinášela maximum pozitivních zážitků, aby se děti do školy těšily.

Když je však začátek všedního dne poznamenán pláčem, vztekem, jasně vyslovenou nechutí dítěte jít do školy, strachem, otázkami typu: „K čemu ta škola vlastně je? Proč zase musím do školy?“ vytrácí se ze života dětí i rodičů pohoda, radost, spokojenost.

Samozřejmě existují děti, které chodí do školy rády. Ve většině případů jsou to děti, které zvládají požadavky školy, respektive učitelky. Jsou to děti nadané, klidné, které nevybočují z řady extravagantním vzhledem, chováním, jejichž rodiče maximálně projevují zájem o školní život dítěte. Jedná se o děti jednoznačně úspěšné.

Kolik dětí se však cítí ve škole úspěšných? Kolik dětí má šanci být úspěšné? Děti slabší, méně nadané, pomalé, nepřízřusobivé, výstředně učesané či oblečené, neklidné, nesamostatné, roztěkané či zapomnětlivé svoji šanci být ve škole šťastné rychle ztrácejí.

„V souvislosti s vytvářením pozitivního či negativního vztahu dětí ke škole jsem hluboce přesvědčena o zásadním významu prvního ročníku a dalších ročníků prvního stupně ZŠ. Ruku v ruce s tím jde i můj názor, že na prvním stupni základní školy by měl být daleko větší důraz kladen na utváření vztahů. Mám tím na mysli vztahy mezi dítětem a učitelem, dětmi a učitelem, dětmi navzájem, mezi rodiči a učitelem, než na osvojování si dovedností, vědomostí a návyků.“¹⁸

Každé dítě by mělo interakci učitel – žák prožívat jako intimní, osobní vztah s učitelkou nebo učitelem. Mělo by mít jistotu, že učitelce na něm záleží, že ho má ráda takové, jaké je, že tento vztah je nezávislý na počtu správně vyřešených příkladů či úhlednosti napsaných řádků.

4.1 UČITEL V HODINĚ A O PŘESTÁVCE

Zdravé vztahy mezi všemi účastníky školního života se odráží i v efektivnosti řešení některých běžných situací. Učitelská profesionalita je uměním normálně reagovat na normální projevy dětí a citlivě reagovat na projevy nějakým způsobem nenormální. Je jednoduché poznat zapomnětlivé dítě a stejně jednoduché je zapomenuté věci mu půjčit, zařídit, aby měl dvojí učebnice, jedny doma, druhé ve škole, pero, tužku, pastelky u učitelky v šuplíku.

Nezastupitelnou úlohu v budování těchto vztahů hrají přestávky. V těchto relativně krátkých chvílích má učitel ohromnou příležitost k neformálním rozhovorům, které mohou odhalit trápení, problémy, starosti dětí, může povzbudit, pokárat, pohovořit mezi čtyřma očima. Svou přítomností může ochránit slabší, eliminovat nevhodné projevy chování, podchytit dobré tendence a vymýtit nekalosti, kultivovat vztahy mezi spolužáky.

Je jednoduché poznat neklidné, neposedné dítě a stejně jednoduché je umožnit mu potřebu pohybu uspokojit. Je jednoduché poznat slabého žáka a je jednoduché povzbudit ho, dát mu najevo náklonnost. Složitější, ale velice efektivní, je přizpůsobit úkoly, samostatnou práci, požadavky jednotlivým žákům, ten známý, všude proklamovaný, ale ve skutečnosti velice zřídka realizovaný individuální přístup.

---

¹⁸ Franclová, M.: Proč nejsou děti ve škole šťastné? *Psychologie dnes*, 2003, 2003, č.7, str. 14

To vše – přestávky, kdy je učitel dětem plně k dispozici, hodiny, kdy učitel dětem pomáhá, dodává jim kuráž a sebevědomí a k problémům se staví tak, aby byly co nejvýhodněji vyřešeny – děti podporuje a povzbuzuje, vytváří vztahy partnerství mezi učitelem a dětmi. Jedině takový vztah je provázen atmosférou pohody a jistoty, což je pro pocit štěstí dětí nutnou podmínkou.

4.2 INICIATIVA VE VZTAHU UČITEL A RODIČ

Iniciativa ve vztahu s rodiči je na učiteli. Často se však setkáváme s určitou uzavřeností školy vůči rodičům. Učitel nejedná s rodiči osobně, ale volí zvláštní formu písemné komunikace, bez jakéhokoliv náznaku vztahu mezi dopisujícími. (Vyrušuje! Neměl úkol! Omluvte Jirku z TV, má rýmu.) Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o dvě strany, které mají společný zájem, kterým je dítě, je tento styl komunikace přinejmenším zvláštní.

Stává se, že učitel s rodiči normálně komunikovat bohužel nedokáže. Vystupuje jako ten, kdo ví o dítěti všechno, kdo je zná rozhodně lépe než rodič, a pouze on ví, jak na něj, a radí rodičům, jak se mají ke svému dítěti chovat, jak mají ve výchově postupovat. Samozřejmě učitel je profesionál, má vysokoškolské vzdělání, znalosti z oboru psychologie, pedagogiky. Avšak rodič má ke svému dítěti hluboký vztah, zná ho od malička, a tudíž se nejen cítí, ale opravdu je kompetentní hovořit s učitelem jako s kolegou, má právo vyjádřit svůj názor na učitelovy postupy.

Vzájemná úcta a respektování jsou zcela na místě. Učitel by měl vědět, co který rodič očekává od svého dítěte, od školy, respektive učitele, a toto očekávání v rámci intenzivní spolupráce s rodiči usměrňovat, rozvíjet a akceptovat. Učitel by měl s rodiči konzultovat, radit se, co nejpodrobněji je informovat o školním životě jejich dítěte, navázat s nimi osobní vztah.

Je v zájmu obou stran založit vztah na vzájemné důvěře a respektu, ale iniciativa musí vyjít ze strany učitele, který musí vztah nejen budovat, ale i ho kultivovat a rozvíjet. Je na učiteli, aby vytvořil šanci a prostor vzájemné pomoci a podpory.

Pro dítě je velice důležitý pocit, že život doma a ve škole spolu navzájem souvisí, nejsou v protikladu. Co ocení učitelka, za co pochválí, je stejně pozitivně vnímáno i doma, a naopak, co se nelíbí doma, zřejmě nebude přijato s nadšením ani ve škole.

Je zřejmé, že převážnou většinou záleží na jednotlivých učitelích, jak se zhostí svého poslání. Proto je možná lepší pátrat po učiteli, než po škole. Nicméně i mezi školami lze vystopovat ty, kde je „šťastné dítě“ v popředí jejich snažení.¹⁹

---

¹⁹ <http://www.rodina.cz/rubrika/skola>

5. VÝZNAM ZÁJMU RODIČŮ O ŠKOLU

V posledních letech zájem rodičů o školu výrazně vzrostl. Je však známou skutečností, že právě rodiče, s nimiž by učitelé nejvíce potřebovali mluvit, se ve škole skoro nikdy neobjeví. Ale ani v případech, kdy se rodiče nikdy neúčastní rodičovských schůzek a nevyužívají ani ostatních možností, jak se s učiteli setkat, nemusí nutně jít o rodičovský nezájem o školní výsledky jejich dětí. Jestliže určití rodiče nikdy nepřicházejí, měla by se škola ptát sama sebe, proč je v získávání jejich pozornosti tak neúspěšná. Možná, že tito rodiče cítí přílišný respekt před školou a jejími výmluvnými a vzdělanými učiteli. Nebo možná vědí, že si dítě vede špatně, a buď se za to stydí, nebo o svém potomkovi nechtějí slyšet ještě další špatné zprávy. Nebo jim škola a to, co nabízí, příliš neimponuje.

Některé školy v tom spatřují velký problém. Aby přivedly rodiče do školy a vytvořily s nimi takové kontakty, které by vedly k větší spolupráci a k účasti na rodičovských schůzkách v budoucnu, pořádají taneční zábavy, nabízejí učitele pro domácí vyučování, dobrovolníky-spojky mezi školou a rodinami a domácí vzdělávací programy. Pokud rodiče přijdou na třídní schůzky, dbají učitelé na to, aby je nevystavovali odrazujícímu výčtu nedostatků jejich dětí, nebo v horším případě přednášce o tom, jak rodiče sami k těmto nedostatkům přispěli. Namísto toho zaujímají pozitivní strategii. Uvádějí, co lze učinit ve prospěch dítěte, a akcentují spíše oblasti, kde je dítě úspěšnější. Jakmile rodiče získají ke škole důvěru a stanou se, díky růstu svého zájmu o její práci, svědky zlepšování výkonů svého dítěte, jejich zaujetí a chuť pomoci pravděpodobně budou ku prospěchu všech zúčastněných dále růst.²⁰

---

²⁰ Fontana, D.: *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997. str. 40-41

6. RODINA A ŠKOLA: SPOLU, NEBO PROTI SOBĚ?

6.1 „DOBŘÝ RODIČ“ POHLEDEM UČITELE

Jak vlastně vypadá – z pohledu učitelů – dobrý rodič? Je to ten aktivní, který neustále přichází s novými nápady, jak život školy oživit? Nebo ten poslušný, co se na nic neptá, ale ochotně vypomůže, když ho škola o něco požádá?²¹

Ve vztahu mezi učiteli a rodiči je mnoho bariér a předsudků. To, že stále přibývají důvody, aby tomu tak bylo, potvrdila Milada Rabušicová z Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Představila svůj výzkum, v jehož rámci určila několik základních kategorií rodičů, jak je vnímají učitelé.

První z nich, nezávislí, o kantorech pochybují a jsou přesvědčeni, že to, co sociálně a kulturně dostane dítě doma, je daleko důležitější než přidaná hodnota, kterou získá ve škole.

Rodiče označovaní jako špatní jsou ti, co se o výsledky dětí při výuce nezajímají a do školy nezavítají, často ani když nastanou problémy.

Snaživí rodiče se naopak o školu zajímají hodně, a protože jsou pak mnohdy k práci pedagogů kritičtí, jsou vnímáni tak trochu jako „obtížný hmyz“.

Rodiče-zákazníci se chovají jako praví klienti, to znamená, že požadují určité služby, a pokud se jim jich nedostane, jsou nespokojeni a často jednoduše dítě přehlásí do jiné školy.

Pohled na rodiče, coby na občany, připouští, že škola je otevřená instituce a dospělí do ní mohou kdykoliv vstoupit a ovlivňovat ji.

Ideální kategorií rodičů jsou pak partneři. Jsou aktivní, spolupracují s učiteli, čímž škole i pomáhají.²²

---

²¹ autor neuveden: Rodina a škola: spolu nebo proti sobě? *Učitelské noviny*, 110, 2007, č. 8, str. 4

²² La Sala, Z.: Škola versus rodina. *Školství*, 15, 2007, č. 9, str. 5

Očekávání učitelů vztahující se k rodičům:

- učitelé od rodičů očekávají ochotu řešit společné problémy;
- vytváření pozitivního rodinného prostředí;
- péči o práci svých dětí a jejich kontrolu;
- zajištění toho, aby děti nosily do školy pomůcky;
- zájem o děti a jejich volný čas;
- zájem o setkávání s učitelem;
- plnění požadavků učitele atd.²³

6.2 CO BY UČITELÉ RÁDI ŘEKLI RODIČŮM

Časopis Reader's Digest Výběr se inspiroval zkušenostmi z Velké Británie a nechal si udělat průzkum s otázkou: „Co by učitelé základních škol řekli rodičům na třídních schůzkách, kdyby mohli být zcela upřímní.“

Porota dopředu vybrala 12 výroků, které pak předložila 665 učitelům (25% mužů, 75% žen), aby mu anonymně přiřadili jednu ze známek klasické stupnice.

Nejvíce jedniček (průměrnou známku 1,4) získal výrok **„Fakt, že má vaše dítě i přes svou snahu horší známky, neznamená, že bude v životě nešťastné a neprosadí se“**. Jana Straková ze sdružení AISIS jeho příznivé hodnocení přijala s povděkem: *„Tento výrok by zároveň měl být adresován všem ostatním učitelům, protože v české škole se děti stále bojí chybovat, bojí se, že při horší známce získají cejch neúspěchu.“*

Na druhé příčce (průměr 1,7) se umístil výrok **„Vám možná vulgární slovník vašeho dítěte nevadí, mně ale ano“**.

Zhruba od průměru 2,5 výše se pak objevily spíše provokativní výroky typu **„Vaše slohová práce se mi sice moc líbí, jenže já mám učit vaše dítě“** (2,8) anebo **„To, že máte hodně peněz, ještě neznamená, že se k vašemu dítěti budu chovat jinak než k ostatním“** (3,1).

V posledně jmenovaném byl rozdíl v hodnocení mezi muži a ženami: čistou jedničku mu přiřadilo 37 % učitelů, ale jen 27 % učitelek. Slabinou průzkumu je to, že nebylo přesně vysvětleno, jestli tazatelé dělali rozdíl mezi zásadou obsaženou ve výroku a mezi způsobem vyřčení tohoto obsahu. Například výrok **„Bohužel netušíte, jak úžasného**

²³ Průcha, J.: *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. str. 423

potomka máte“ není příliš přirozený, zní spíš ironicky. V hodnocení tedy nemusí jít jen o „upřímnost“, citovanou v klíčové otázce průzkumu, ale o obecné komunikační zásady. Zjednodušeně řečeno: výrok „**Vzhledem k platům, které bereme, toho od nás chcete příliš**“ (nejhorší umístění - průměr 4,1) by učitelé neřekli prostě proto, že zní trapně, a ne proto, že by ho pokládali za nepravdivý.²⁴

6.3 JAK VEŘEJNOST VNÍMÁ A HODNOTÍ ŠKOLY?

První výzkum o názorech české veřejnosti na školy v obnovené demokracii byl proveden v roce 1991 agenturou AISA na objednávku MŠMT ČR a byl publikován v rozsáhlé zprávě *Postoje české veřejnosti ke vzdělání a ke školství* (1991). Výzkum zahrnoval 1216 respondentů – rodičů, jejichž dítě chodilo do 2. až 8. třídy základní školy nebo do 1. – 3. ročníku střední školy. Výběr respondentů byl reprezentativním souborem rodičů vzhledem k pohlaví, úrovni vzdělání, socioprofesi příslušnosti, velikosti místa bydliště a regionu. Z podrobných výsledků (64 otázek dotazníků) uvádíme některá data týkající se vztahů rodičů a školy:

- Většina rodičů je spokojena s kvalitou výuky na škole, kam chodí jejich dítě: 71% rodičů.
- Většina rodičů je také spokojena s učiteli svých dětí: 68% rodičů.
- Avšak určitou část rodičů rozčilují třídní schůzky: 36% rodičů.
- Za největší slabiny školy, do níž chodí jejich dítě, považují rodiče:
  - vysoký počet žáků ve třídě: 52% rodičů;
  - příliš velký důraz na pamětné „biflování“: 36% rodičů;
  - nemoderní metody a formy vyučování: 34% rodičů.
- Většina rodičů se domnívá, že větší vliv na vzdělávání a výchovu ve školách by měli mít:
  - každý učitel: 88% rodičů;
  - ředitel školy: 80% rodičů;
  - rodiče: 71% rodičů.²⁵

²⁴ <http://www.rodina.cz/rubrika/skola>

²⁵ Průcha, J.: *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. str. 421

7. SPOLUPRÁCE TŘÍDNÍHO UČITELE S RODINOU

7.1 OSOBNOST UČITELE

Učitel je jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu, profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluzodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu.²⁶

Úspěch a neúspěch výchovného působení závisí do značné míry na učitelích a ostatních výchovných pracovnících. Z toho hlediska je důležitá otázka: jaký má být učitel, které vlastnosti osobnosti jsou příznivé a které naopak nepříznivé pro výkon učitelského povolání?

Úkoly a požadavky kladené na učitele v našich současných podmínkách jsou zejména tyto:

1. Vyučovat a vzdělávat, řídit osvojování vědomostí, dovedností a návyků i rozvoj schopností žáků;
2. vychovávat žáky, celou třídu i každého jednotlivce, formovat jejich zájmy, postoje a přesvědčení, charakter;
3. být ve styku s žáky, vytvořit si specifické vztahy s kolektivem i s jeho jednotlivými členy, soustavně poznávat žáky a jejich vývoj, výsledky vyučování a výchovy a podle toho řídit další výchovně vzdělávací proces;
4. osvojit si určitý vědní obor a soustavně se v něm dále vzdělávat
5. osvojit si potřebné pedagogické a psychologické poznatky, metody a způsoby myšlení;
6. dávat žákům pozitivní příklad ve způsobu života a v projevech osobnosti, prohlubovat svůj kulturní i politický rozhled, účastnit se veřejného života, dbát o své tělesné a duševní zdraví;
7. koordinovat, organizovat mnohostrannou činnost vlastní i činnosti žáků a dalších osob, které ovlivňují formování osobnosti žáků.²⁷

²⁶ Průcha, J.: *Učitel*. Praha: Portál, 2002. str. 21

²⁷ Čáp, J.: *Psychologie pro učitele*. Praha: SPN, 1983. str. 303-304

Učitel má být osobnost, má být zodpovědný, tvořivý, má mít odbornou pedagogickou způsobilost, má vytvářet pozitivní a příjemné klima.

Stále se klade důraz na osobnost učitele. Ovšem jak může být vyrovnanou a stabilizovanou osobností, když ze strany vedení – bohužel i v současné době – je na něj vyvíjen psychický nátlak? Často mezi čtyřma očima. Pak jde o tvrzení proti tvrzení. Názory učitele, ať kladné či záporné, nejsou brány v úvahu. Čí slovo má větší váhu? Učitele nebo ředitele?

Přitom pedagogických osobností ve školství, zvláště na základní škole, je třeba. Mají to ovšem daleko složitější než ostatní. Pokud je ve vedení ješitný, nekultivovaný a arogantní ředitel, který nepřipustí jiný názor než svůj, nastupuje diktátorská metoda a učitel-osobnost je v ohrožení.²⁸

7.2 VÝZNAM FUNKCE TŘÍDNÍHO UČITELE

Funkci třídního učitele je dnes přisuzován zvýšený význam na všech druzích škol, protože na školách dochází k zvýšení sociálně pedagogických potřeb. Do funkce třídního učitele jsou promítána různá očekávání (role), která mu poskytují šanci zaujmout na poli sociální pedagogiky základní místo. Třídní učitelé jsou se stejnými žáky v kontaktu relativně více hodin. Může docházet k intenzivnějším vztahům, lze poznávat žáky a jejich životní prostor, který může být zahrnut do výchovného procesu. Funkce třídního učitele obsahuje i rozšířený prostor pro výchovně působivé uspořádání života na škole a spolupráci s rodiči. Třídní učitel může zvýšenou měrou působit na formování pocitu odpovědnosti.²⁹

---

²⁸ Brudíková, E.: Efektivní škola = osobnost učitele + kvalitní ředitel. *Učitelské noviny*, 109, 2006, č. 38, str. 16

²⁹ Hopf, A.: *Sociální pedagogika pro učitele*. Praha: UK, 2001. str. 140

7.3 PŘÍPRAVA NA SPOLUPRÁCI TŘÍDNÍHO UČITELE S RODIČI ŽÁKŮ

K základním předpokladům úspěšné spolupráce učitele s rodiči patří také orientace učitele v rodinném prostředí svého žáka. Tato skutečnost je zvláště důležitá při pedagogicko-psychologickém diagnostikování konkrétních výchovných případů. Posuzování dílčích komponent rodinného prostředí z hlediska jejich vlivu na dítě není snadné. Vedle aspektů pedagogických je třeba často vzít v úvahu zřetele psychologické, ekonomické, právní, zdravotnické a další.

Ze zorného úhlu sociální pedagogiky jsou seskupeny vlivy a činitele vyplývající z materiální (ekonomické), psychologické a kulturní stránky rodinného života.

Materiální (ekonomické) faktory rodinného prostředí můžeme rozdělit do několika skupin. Patří sem především:

- otázka zařazení rodiny a jejích aktivit do ekonomického makrosystému společnosti,
- individuální spotřeba rodiny jako součást životního způsobu rodiny a z toho vyplývající výchovné aspekty,
- problematika zaměstnanosti rodičů, otců i matek a vliv této skutečnosti na výchovu dětí,
- vliv techniky a technických prostředků na život současné rodiny a některé další otázky, např. materiální podmínky pro zájmovou činnost dětí, pro přípravu dětí do školy.

Psychologické podmínky rodinného prostředí zahrnují především dva okruhy problémů:

- vnitřní stabilitu rodiny jako základ emocionální atmosféry rodinného prostředí,
- přirozenou strukturu rodiny a výchovné aspekty vyplývající z působení otcovského a prarodičovského.

S touto stránkou rodinného prostředí souvisí i otázky rodičovských postojů při výchově dětí, problematika psychické deprivace dětí a další.

V kulturní stránce rodinného prostředí se kromě některých již zmíněných faktorů odráží především:

- hodnotová orientace a vzdělání rodičů,
- míra pedagogizace rodinného prostředí, patrná například z připravenosti rodiny na výchovu dětí a z účelného využívání pedagogických prostředků v souladu s privátními a společenskými záměry a některé další podmínky, které mají vliv na vytváření postojů dětí k lidem, ke vzdělanosti, práci, kultuře, politice a vůbec k životu.³⁰

7.4 CÍLE A ÚKOLY SPOLUPRÁCE TŘÍDNÍHO UČITELE S RODINOU

Význam spolupráce třídního učitele s rodinou v oblasti výchovy vyplývá jak ze zájmů individua, tak z intencí demokratické společnosti. Přestože společensky organizovaná výchova je v současné době nejkvalitněji propracovaným článkem výchovného systému, rodinná výchova neztrácí svůj význam, ale naopak stává se díky svým specifickým výchovným možnostem důležitým a v mnoha směrech nezastupitelným článkem výchovného systému znovu se obrodívší demokratické společnosti. Rodinné prostředí, v němž dítě tráví obvykle převážnou část svého života, má ze všech výchovných činitelů největší význam při utváření jejich morálního profilu, a to především v raném období věku dítěte, kdy výchovné vlivy působí nejmocněji.

Hlavní cíle, které sledujeme spoluprací třídního učitele s rodinou, jsou určovány specifickými podmínkami a výchovnými možnostmi rodinné výchovy.

---

³⁰ Maňák, J.: *Profesionální praktika z pedagogiky*. Brno: MU, 1992. str. 122-124

Úkoly vyplývající ze spolupráce třídního učitele s rodinou:

1. stimulovat rodiče, aby rozvíjeli **individualitu dítěte**;
2. podněcovat rodiče k intenzivnějšímu působení na děti v **oblasti emocionální**, v níž je funkce rodiny nezastupitelná;
3. inspirovat rodiče k uvědomělému podněcování a rozvíjení **ušlechtilých zájmů** a mimoškolních aktivit dítěte s ohledem na jeho příští profesionální orientaci;
4. vést rodiče **k souladu životního stylu** své rodiny, její kulturní a filozofické orientace s životním stylem demokratické společnosti a jejích humanistických ideí;
5. sociálně a pedagogicky orientovat rodiče tak, aby zájmy a materiální, sociální a kulturní potřeby rodiny a jejích příslušníků uváděli **v soulad se zájmy** a potřebami **společnosti**;
6. aktivizovat rodiče tak, aby našli partnerský vztah ke škole a využili svých schopností a zájmů **v přímé výchovné spolupráci**;
7. permanentně usilovat o zvýšení úrovně **pedagogických vědomostí a dovedností** rodičů a popularizovat v jejich řadách nejnovější poznatky pedagogických věd

Uvedené úkoly na sebe navazují a vzájemně se podmiňují, přičemž posloupnost v jejich výčtu naprosto neznamená nadřazování některého z nich nad ostatními. Při projektování výchovné spolupráce s rodinou by měl třídní učitel pamatovat na to, aby jednotlivé úkoly spolupráce s rodinou navazovaly na jiné články výchovného systému a doplňovaly jej. Finální cíl, který třídní učitel svou spoluprací s rodinou sleduje, spočívá v zkvalitnění výchovné práce rodičů a v posílení a zefektivnění výchovného působení školy.³¹

K jednomu z hlavních úkolů třídních učitelů patří udržování kontaktu s rodinným prostředím dětí. Je však problematické hovořit jen o práci s rodiči, neboť se může jednat i o osoby pověřené výchovou dítěte, které nejsou biologickými rodiči. Škola by tedy měla v této oblasti projevovat potřebnou odpovědnost.³²

³¹ Spousta, V.: *Základní výchovné činnosti třídního učitele*. Brno: MU, 1994. str. 56-57

³² Hopf, A.: *Sociální pedagogika pro učitele*. Praha: UK, 2001. str. 156

7.5 ZÁKLADNÍ FORMY SPOLUPRÁCE TŘÍDNÍHO UČITELE S RODINOU

Spolupráce třídního učitele s rodinou je realizována nejrůznějšími formami styku s rodiči i s jednotlivými žáky jako členy rodinného společenství.

Proces spolupráce třídního učitele s rodinou probíhá v podstatě ve dvou rovinách, ve dvou fázích, jež v optimálním případě na sebe bezprostředně navazují a první z nich podmiňuje výchovný efekt ve druhé fázi. V první fázi, kdy dochází ke styku a spolupráci třídního učitele s rodiči, je tato činnost orientována především na ovlivňování osobnosti rodičů, jejich sociálních postojů a pedagogických názorů. Ve druhé fázi spolupráce třídního učitele s rodinou vchází učitel do styku se svým žákem jako členem určitého rodinného celku a prostřednictvím jeho rodičů ovlivňuje a utváří jeho osobnost, vztah ke školní práci, zájmy a život v rodině vůbec.

7.5.1 TŘÍDNÍ SCHŮZKA S RODIČI

Nejobvyklejší a nejčastěji užívanou formou styku třídního učitele s rodiči jsou setkání s rodiči na **třídních schůzkách**.

Třídní schůzky připravuje a svolává třídní učitel minimálně dvakrát za pololetí; časově mohou navázat i na významné akce celoškolské. Schůzky řídí třídní učitel, zúčastňují se jí pokud možno všichni učitelé vyučující ve třídě.

Třídní učitel vystupuje na těchto schůzkách jako profesionální poradce a informátor rodičů, a proto musí dobře znát své žáky nejen z přímé učebně výchovné práce ve škole, ale musí se zajímat i o aktivity svých žáků mimo školu.³³

Mnozí rodiče chápou svoji přítomnost na třídní schůzce jen jako určitou rodičovskou povinnost. Často jim bývá i nepříjemná a svou návštěvu školy omezují jen na dotazy o prospěchu dítěte. Jeho známky považují za jediný ukazatel úspěšnosti. Pravdou také je, že velice záleží na komunikativních dovednostech učitele, aby navázal úspěšný kontakt s rodiči.³⁴

³³ Spousta, V.: *Základní výchovné činnosti třídního učitele*. Brno: MU, 1994. str. 57-58

³⁴ Laurincová, G.: *Spolupráce školy a rodiny*. [Diplomová práce]. Liberec 2004. 79 s.
Technická univerzita v Liberci. Fakulta pedagogická. Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jitka Josífková

Rodičovské schůzky jsou častější na základní škole než na střední. Učitelé na prvním stupni základních škol mají sice obvykle ve třídě méně žáků než učitelé na druhém stupni, nesou však za každého žáka větší zodpovědnost.³⁵

7.5.2 INDIVIDUÁLNÍ NÁVŠTĚVY RODIČŮ VE ŠKOLE

Jinou formou získávání průběžných informací o dítěti jsou **konzultační hodiny** učitele. Učitel je stanoví hned na začátku školního roku a rodič je s tímto seznámen zápisem v žákovské knížce. Tyto hodiny lze využít jak telefonicky, tak osobně. Učitel musí být v tomto termínu k zastížení. Pokud z vážných důvodů není přítomen, musí jeho nadřízený poskytnout rodičům základní informace o dítěti a sdělit termín, kdy bude učitel na pracovišti pro případné další informace.³⁶

Individuální návštěvy rodičů ve škole mohou být iniciovány jak samými rodiči, tak třídním nebo ve třídě vyučujícím učitelem. Mívají buď charakter rozhovoru, nebo hospitace ve vyučovací hodině, od učitele však vždy vyžadují maximální ohleduplnost, pozornost a pedagogický takt. Na návštěvu rodičů ve škole se učitel pečlivě připraví, aby mohl rozhovor vést informovaně, věcně a na vysoké společenské úrovni. Rodiče musí nabýt přesvědčení, že jejich dítě je v dobrých rukou, že je vychováváno profesionálně zdatnými učiteli.

7.5.3 DNY OTEVŘENÝCH DVEŘÍ, HOSPITACE RODIČŮ

Hospitace rodičů ve vyučovací hodině nepatří sice k nejfrekventovanějším formám styku třídního učitele s rodinou, a přestože mají svá specifika, jsou pro poznání chování a úrovně znalostí dítěte velmi cenné právě svou objektivitou a bezprostředností. Rodiče mají možnost pozorovat své dítě v přirozených situacích, jež sebou nese každodenní učební proces. Mohou sledovat chování svého dítěte při vyučování, míru jeho pozornosti, aktivity, iniciativy a pohotovosti, úroveň a kvalitu jeho znalostí a vyjadřovacích schopností.

---

³⁵ Cangelosi, J.: *Strategie řízení třídy*. Praha: Portál, 1994. str. 113

³⁶ Laurincová, G.: *Spolupráce školy a rodiny*. [Diplomová práce]. Liberec 2004. 79 s.
Technická univerzita v Liberci. Fakulta pedagogická. Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jitka Josífková

7.5.4 NÁVŠTĚVY TŘÍDNÍHO UČITELE V RODINÁCH

Návštěvy třídního učitele v rodinách patří k nejučinnějším, ale také k nejnáročnějším formám styku třídního učitele s rodinou. Učitel je realizuje jednak podle předem připraveného rozpisu návštěv, jednak příležitostně, a to z nejrůznějších popudů, potřeb a s odlišnými záměry. Návštěva umožňuje třídnímu učiteli seznámit se nejen s dítětem a jeho rodiči, ale poznat důvěrně i rodinné prostředí svého žáka. Při návštěvách radí učitel rodičům, jak dosáhnout kvalitních výsledků při výchově svých dětí, jak účinně podněcovat dítě k učení, jak vytvořit v rodině příznivé pracovní podmínky pro školní přípravu dítěte, jak rozvíjet jeho zájmy, schopnosti a nadání.

Poznatky a zkušenosti získané při návštěvě rodiny bývají často velmi rozmanité a pro začínajícího učitele i překvapivé, vždy však vedou učitele k tomu, že si plně uvědomí všechny faktory ovlivňující žáka a pochopí je ve všech souvislostech. Výměna názorů na výchovu dítěte mezi učitelem a rodiči nepřináší jednostranně užitek pouze rodičům, ale může být přínosem i pro učitele. Zjištěné postoje a názory rodičů na výchovu dítěte a práci školy plní i funkci zpětnovazební a umožňují učiteli získaný materiál využít při přípravě třídních schůzek atd.³⁷

7.5.5 PRAVIDELNÝ PÍSEMNÝ STYK

Mezi formy spolupráce rodiny a školy je nutné zařadit i **písemný styk učitelů a rodičů**. Tato forma je ze strany učitelů velmi využívána. Učitel může sdělení rodičům napsat do žákovských knížek. Tyto záznamy mohou ve svém souhrnu poskytnout obraz o žákovi, napomáhají jednotnému působení rodiny a školy. Při výchovném problému je tato forma spolupráce použita jako první – učitel napíše prohrěšek a typ trestu do žákovské knížky. Rodič zprávu podepíše, a tím potvrzuje, že je o problému informován. Písemný styk není používán pouze při výchovných problémech. Učitelé sdělují písemně rodičům i pochvaly jejich dětí za vzorné chování nebo prospěch a také další zprávy týkající se chodu školy. V písemném styku může jít i o formu zpráv o žákovi za určité časové období.³⁸

³⁷ Spousta, V.: *Základní výchovné činnosti třídního učitele*. Brno: MU, 1994. str. 62-63

³⁸ Laurincová, G.: *Spolupráce školy a rodiny*. [Diplomová práce]. Liberec 2004. 79 s.
Technická univerzita v Liberci. Fakulta pedagogická. Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jitka Josífková

7.5.6 TELEFONICKÝ STYK

Jako další formu spolupráce třídního učitele s rodiči uvádí Cangelosi³⁹ **telefonický styk**. Učitel každý školní den zatelefonuje jednomu nebo dvěma rodičům, aby je informoval o tom, jak jejich děti pracují. Tak je schopen hovořit s rodiči každého žáka nejméně jednou za tři týdny.

7.6 DOMÁCÍ VYUČOVÁNÍ JAKO JEDNA Z FOREM SPOLUPRÁCE

Od roku 1998 je v České republice experimentálně povoleno domácí vzdělávání (DV) pro žáky 1. – 5. ročníku základní školy. Doma vzdělávání žáci patří kmenově do 4 pověřených škol (2 v Praze, 1 v Liberci a 1 v Ostravě), kde mají své učitele-konzultanty a škola je hodnotí a vydává jim vysvědčení. V současné době se DV účastní něco málo přes tři sta dětí. Do DV jsou s výjimkou jedné školy přijímány děti bez předběžných podmínek. Dosavadní výsledky ověřování jsou pozitivní. Očekává se proto, že DV bude začleněno do zákona o vzdělávání a že bude současně alespoň experimentálně rozšířeno i na druhý stupeň základní školy.⁴⁰

Rodiče, kteří chtějí vzdělávat své děti v programu Domácí škola musí splňovat podmínku ukončeného středoškolského studia s maturitou. Předpokladem zařazení dítěte do programu je dobré rodinné zázemí – úplná funkční rodina. Pokud rodiče chtějí zařadit své dítě do tohoto programu, předkládají registrační formulář, poslední vysvědčení, žádost o zařazení a sepíší s vedením školy smlouvu, která má povolení ministerstva o vykonávání programu, smlouvu, kde se rodiče zavazují k požadavkům a povinnostem vyplývajících z programu. Zkušený pedagog – konzultant se snaží navrhnout rodičům zdroje a prostředky a jejich využití při domácím vzdělávání.

Povinností rodičů je přicházet spolu se svým dítětem nejméně jedenkrát za měsíc na konzultační setkání. Dítě má také možnost navštěvovat klasické hodiny (cca jeden den v týdnu).

³⁹ Cangelosi, J.: *Strategie řízení třídy*. Praha: Portál, 1994. str. 112

⁴⁰ <http://www.domaciskola.cz>

Rodiče mohou ukončit práci v programu kdykoli bez udání důvodů a zařadit dítě do pravidelné docházky do školy. Dítě může být vyřazeno z programu pokud viditelně nepostupuje ve výuce, nebo pokud rodiče nedocházejí na pravidelné konzultace. O tomto způsobu vyřazení rozhoduje ředitel školy.⁴¹

---

⁴¹ <http://www.volny.cz/domvzd>

8. SPOLUPRÁCE ŠKOLY S RODINOU V NOVÝCH SPOLEČENSKÝCH PODMÍNKÁCH

Rodina se svými základními funkcemi a vazbami ke společnosti vstupuje v nových politických podmínkách do podvědomí pedagogické veřejnosti jako velmi aktuální a diskutovaný jev. Propojení rodinného působení na dítě a řízeného výchovného procesu je dosud stále omezené, nedostatečné, a proto i neefektivní.

Úroveň kooperace učitele s rodiči je ve valné míře závislá na profesionální úrovni učitele. Většina učitelů si uvědomuje, že na nich spočívá tíha odpovědnosti za výsledky této spolupráce, rodiče si však nejsou vždy vědomi své spoluzodpovědnosti za výchovu svých dětí a mylně, alibisticky se domnívají, že veškerá zodpovědnost za vyučovací a výchovné výsledky náleží jen a jen škole a učitelům. Přes všechny dosavadní osvětové snahy široké pedagogické fronty se stále ještě většina rodičů důsledné a systematické výchově a vzdělávání svých dětí nevěnuje.

Spolupráce třídního učitele s rodinou tvoří organickou součást celého výchovného systému; bez ní by učitel ztratil nejvýznamnějšího partnera při výchově svých žáků. V profesionální přípravě učitelů je nutno dosáhnout toho, aby budoucí učitelé považovali spolupráci s rodiči za jednu ze svých stěžejních povinností, aby se na ni seriózně připravili a adekvátně k jejímu významu k ní také přistupovali. Cílevědomost, systematickост a neformálnost by se měly stát základními atributy této spolupráce.

Jestliže rodiče poznají a vycítí, že učitel je ve svých požadavcích veden snahou maximálně prospět a pomoci jejich dítěti, mají k učiteli důvěru, snaží se mu pomáhat a spolupracují s ním.⁴²

---

⁴² Spousta, V.: *Základní výchovné činnosti třídního učitele*. Brno: MU, 1994. str. 66-67

III. PRAKTICKÁ ČÁST

1. MAPOVÁNÍ STAVU SPOLUPRÁCE

1.1 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části je zjištění a porovnání druhu spolupráce mezi rodinami a školami prvního stupně v závislosti na typu školy.

V závěru práce je pak blíže představena a zhodnocena kvalita a úroveň spolupráce venkovské málotřídní školy, kde autorka práce působí.

1.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ

K ověření cíle praktické části byly stanoveny následující hypotézy, které jsme stanovili na základě předvýzkumu, jež proběhl před dvěma lety.

Hypotéza 1.: Domníváme se, že nejlepší spolupráce mezi rodinou a školou bude na městských školách s prvním stupněm.

Hypotéza 2.: Domníváme se, že nejčastěji uplatňovanou formou spolupráce jsou třídní schůzky.

Hypotéza 3.: Domníváme se, že finanční a materiální výpomoc škole ze strany rodičů se bude objevovat spíše na školách městských.

Hypotéza 4.: Domníváme se, že nejnižší úroveň spolupráce bude na školách speciálních.

1.3 POUŽITÉ METODY

Studiem literatury o škole, rodině a spolupráci mezi nimi byly získány důležité poznatky týkající se tohoto problému.

Seznámením se s metodologií a metodami pedagogického výzkumu byla jako nejvhodnější metoda sběru dat zvolena dotazníková metoda.

K vyhodnocení dat z dotazníku byly použity **matematicko-statistické metody**.

Rozhovor s učiteli byl použit jako doplňková metoda pro předvýzkum k ověření srozumitelnosti otázek v dotazníku. Rozhovory byly vedeny individuálně.

1.3.1 Dotazník – charakteristika dotazníku jako výzkumné metody

Dotazník náleží ke specifickým metodám, používaným ve společenských vědách, tedy i v pedagogice. Je to metoda, která shromažďování dat zakládá na dotazování osob; charakterizuje se tím, že je určena pro hromadné získávání údajů.

V dotazníku dáváme pokusným osobám řadu vhodně zkonstruovaných otázek. Tyto otázky se musí přímo nebo nepřímo týkat problému, který je předmětem výzkumu. Dotazník, dříve než je použit, musí být vyzkoušen na větším počtu osob. Jde tu o zjištění, zda jsou otázky správně formulovány, zda nejsou obtížné, jaké jsou možné odpovědi.

Při použití dotazníku je proto nutné brát v úvahu tyto důležité požadavky:

- jasně vymezit cíl a úkoly dotazníku ve vztahu k danému problému
- otázky zaměřené na podstatu zkoumaného jevu mají být volené tak, aby bylo možné použít získané informace k ověření hypotéz
- otázky mají být formulovány jasně, konkrétně a jednoznačně
- otázky je nutné formulovat tak, aby nepůsobily sugestivně
- součástí dotazníku by měly být i údaje, které lze ověřit (tzv. tvrdá data, např. velikost školy – počet žáků)

Metoda dotazníku byla zvolena z několika důvodů. Je dobře zpracovatelná, získání a zpracování údajů je poměrně rychlé, umožňuje oslovit velké množství dotazovaných osob, čímž výzkum nabývá skutečných pravdivostních hodnot.

Dotazník obsahoval osm otázek převážně uzavřených a byl určen třídním učitelům prvního stupně základních a speciálních škol. Rozdáno bylo 109 dotazníků, návratnost činila 98 dotazníků. Převáděno na procenta: návratnost činila 89,9%. Dotazník byl anonymní.

Podoba dotazníku je v příloze č. 1.

Opatřil, S.: *Pedagogika pro učitelství prvního stupně základní školy*. Praha: SPN, 1988. str. 25

Zaborowski, Z.: *Sociální psychologie a výchova*. Praha: SPN, 1965. str. 173

1.4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU

Výzkum ke zjištění nejlepší spolupráce mezi rodinou a školou podle typu školy byl proveden ve městech a vesnicích Šluknovského výběžku.

Dotazník byl osobně rozdán v sedmnácti školách. Jednalo se o školy: městské s prvním stupněm, městské s prvním i druhým stupněm, školy vesnické málotřídní a školy speciální (bývalé zvláštní školy). Po shromáždění rozdaných dotazníků jsme jednotlivé odpovědi zpracovali. Výsledky jsou zaznamenány v tabulkách a doplněny grafy pro lepší názornost.

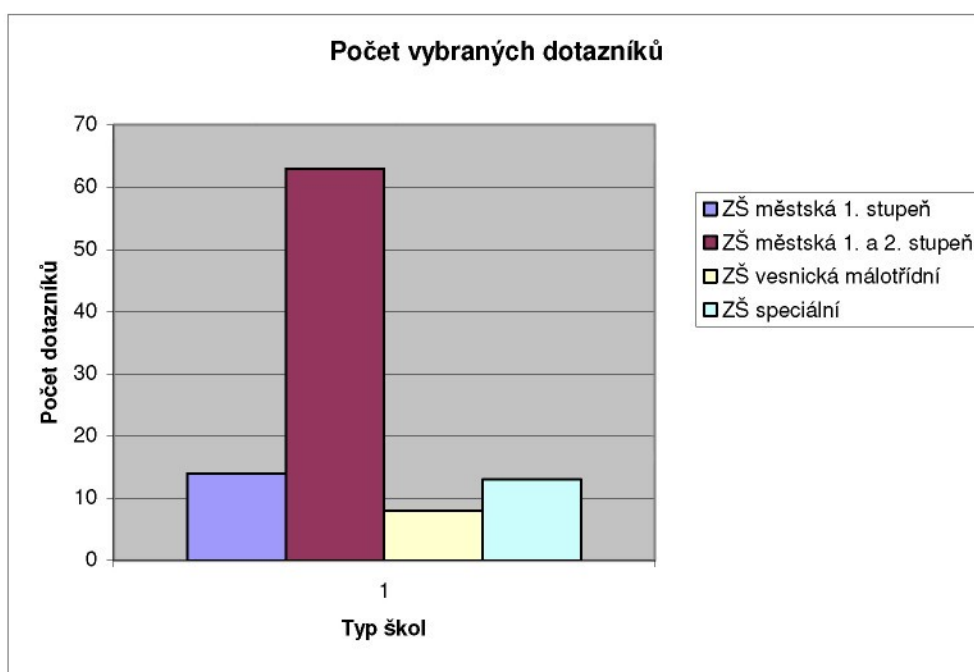
Následující tabulka nám ukáže podíl účasti jednotlivých typů škol na výzkumu.

Tabulka 1

zkoumaný vzorek	ZŠ městská 1. stupeň	ZŠ městská 1. a 2. stupeň	ZŠ vesnická málotřídní	ZŠ speciální
počet dotazníků	14	63	8	13
účast v %	14,3	64,3	8,2	13,2

Při nerovnováze počtu získaných dotazníků se v analýze údajů využilo přepočtu na procenta.

Graf 1

1.5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Otázka č. 1a: *Které formy komunikace jsou na vaší škole uplatňovány?*

Tabulka 2

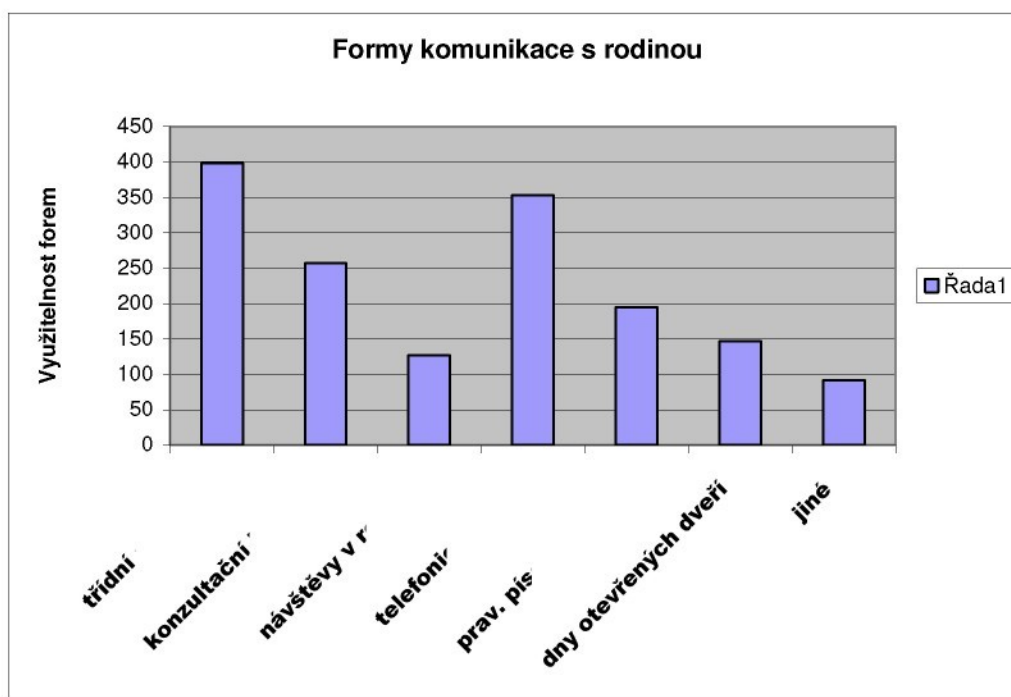
formy komunikace s rodinou	ZŠ měst. 1. st.		ZŠ měst. 1. a 2. st.		ZŠ ves. málotř.		ZŠ speciál.	
	odpovědí	%	odpovědí	%	odpovědí	%	odpovědí	%
třídní schůzky	14	100	62	98,4	8	100	13	100
konzultační hodiny	11	78,6	49	77,7	5	62,5	5	38,5
návštěvy v rodině	3	21,4	7	11,1	2	25	9	69,2
telefonický styk	12	85,7	60	95,2	7	87,5	11	84,6
prav. písemný styk	6	42,9	32	50,8	5	62,5	5	38,5
dny otevřených dveří	10	71,4	30	47,6	1	12,5	2	15,4
jiné	3	21,4	9	14,3	2	25	4	30,8

K vyhodnocení nám poslouží součet výsledků v procentech převedený na body.

Vyhodnocení:

1. třídní schůzky (398,4 b.)	5. dny otevřených dveří (146,9 b.)
2. telefonický styk (353 b.)	6. návštěvy v rodině (126,7 b.)
3. konzultační hodiny (257,3 b.)	7. jiné (91,5 b.)
4. pravidelný písemný styk (194,7 b.)	

Graf 2

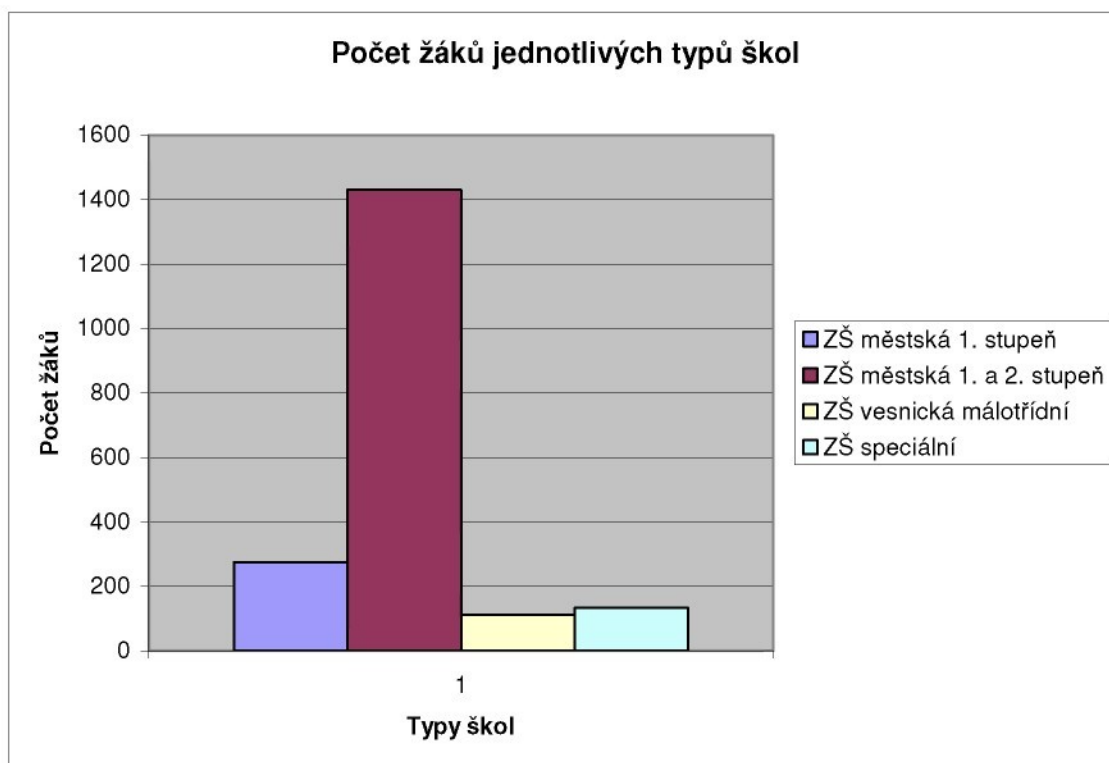
Otázka č. 1b: Uveďte odhadem počet rodičů, kteří je pravidelně využívají.

Abychom mohli vyhodnotit otázky č. 1b – č. 7, je nutné uvést počty žáků, kteří daný typ školy navštěvují (viz tabulka 3).

Tabulka 3

typ školy	ZŠ městská 1. stupeň	ZŠ městská 1. a 2. stupeň	ZŠ vesnická málotřídní	ZŠ speciální
počet žáků	275	1430	111	134

Graf 3

V tabulce 4 je v procentech uvedena využitelnost těchto forem rodiči.

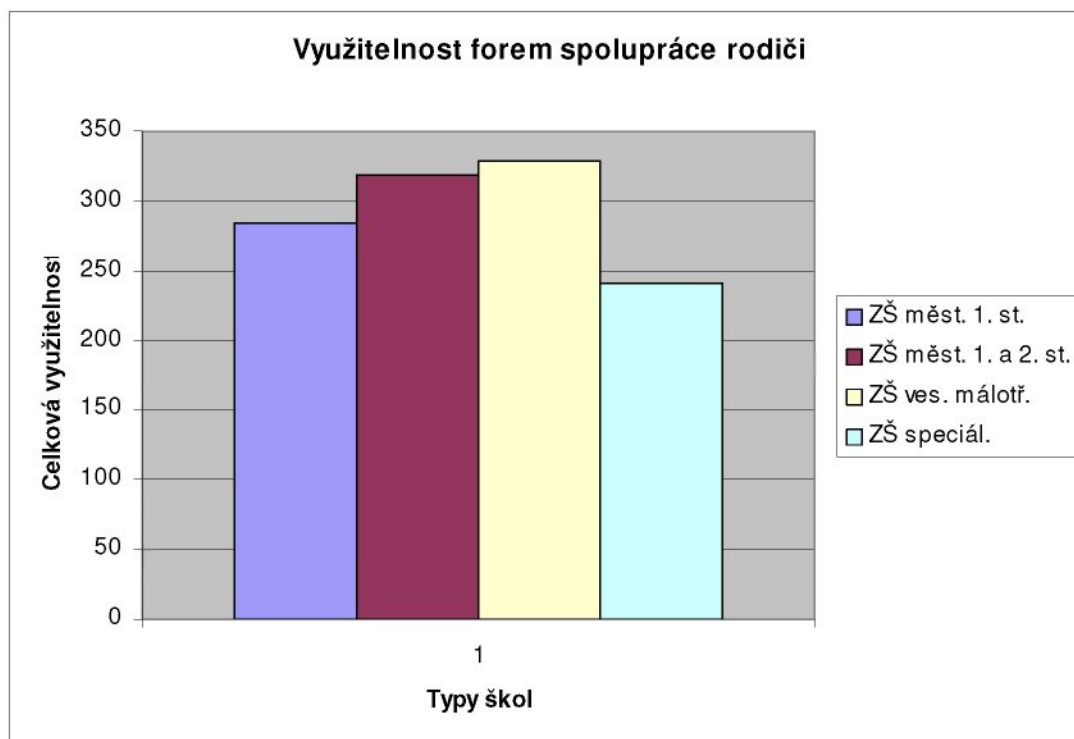
Tabulka 4

formy spolupráce	ZŠ měst. 1. st.		ZŠ měst. 1. a 2. st.		ZŠ ves. málotř.		ZŠ speciál.	
	počet rodičů	%	počet rodičů	%	počet rodičů	%	počet rodičů	%
třídní schůzky	234	85,1	1182	82,7	86	77,5	71	53
konzultační hodiny	143	52	667	46,6	65	58,6	29	21,6
návštěvy v rodině	22	8	47	3,3	29	26,1	37	27,6
telefonický styk	153	55,6	1108	77,5	68	61,3	77	57,5
prav. písemný styk	87	31,6	661	46,2	59	53,2	45	33,6
dny otevřených dveří	120	43,6	628	43,9	19	17,1	29	21,6
jiné	21	7,6	263	18,4	38	34,2	34	25,4

K vyhodnocení nám poslouží součet výsledků v procentech převedený na body.

- Vyhodnocení:**
1. ZŠ vesnická málotřídní (328 b.)
  2. ZŠ městská 1. a 2. stupeň (318,6 b.)
  3. ZŠ městská 1. stupeň (283,5 b.)
  4. ZŠ speciální (240,3 b.)

Graf 4

Jak se dalo předpokládat, nejčastěji užívanou formou komunikace mezi školou a rodinou jsou třídní schůzky. Bohužel, jejich časová dotace je poměrně malá. Schůzky probíhají zpravidla čtyřikrát ročně. Jelikož jsou i nejnavštěvovanější formou, jak dokazuje tabulka č. 4, mělo by se vzít v potaz, zda jejich četnost nezintenzivnit.

Zmínit také musíme, že jednou z nejméně užívaných možností komunikace mezi školou a rodinou jsou návštěvy třídních učitelů v rodinách svých žáků, které bychom mohli považovat za ukázkou velmi dobré spolupráce a vztahu školy k rodině či rodiny ke škole. Povšimněme si také, že návštěvy v rodinách svých žáků uvádí téměř 70% třídních učitelů škol speciálních, což je přinejmenším chvályhodné.

Otázka č. 2: Vede některý z rodičů žáka vaší třídy na škole zájmový kroužek?

Tabulka 5

vedení zájmového kroužku	ZŠ městská 1. stupeň	ZŠ městská 1. a 2. stupeň	ZŠ vesnická málotřídní	ZŠ speciální
počet rodičů	8	10	3	0
% na počet žáků	2,9	0,7	2,7	0

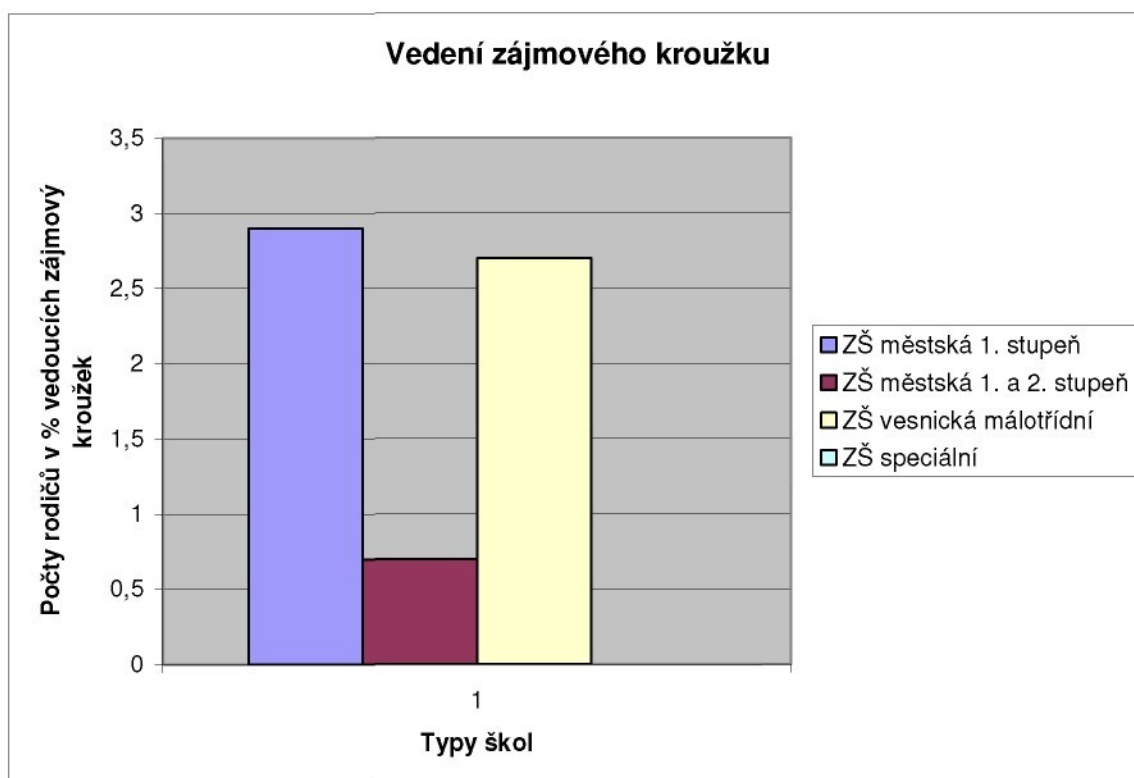
Vyhodnocení: 1. ZŠ městská 1. stupeň

2. ZŠ vesnická málotřídní

3. ZŠ městská 1. a 2. stupeň

4. ZŠ speciální

Graf 5

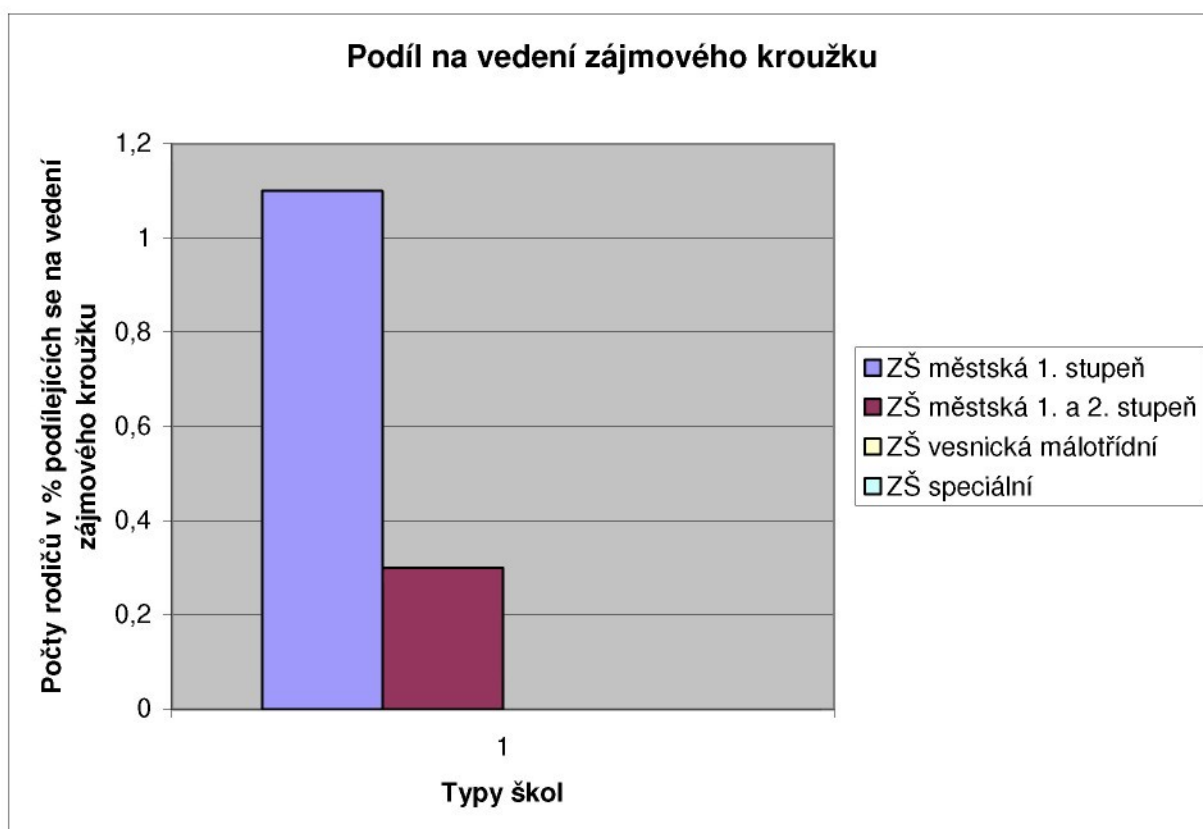
Otázka č. 3: *Spolupodílí se některý z rodičů žáka vaší třídy na vedení zájmového kroužku vaší školy?*

Tabulka 6

podíl na vedení zájmového kroužku	ZŠ městská 1. stupeň	ZŠ městská 1. a 2. stupeň	ZŠ vesnická málotřídní	ZŠ speciální
počet rodičů	3	5	0	0
% na počet žáků	1,1	0,3	0	0

Vyhodnocení: 1. ZŠ městská 1. stupeň
 2. ZŠ městská 1. a 2. stupeň
 3. ZŠ speciální a ZŠ vesnická málotřídní

Graf 6

Na vedení zájmového kroužku či podílení se na jeho vedení spolu s učitelem, můžeme poukázat na zájem rodičů o vytváření dobrého vztahu a zlepšování komunikace mezi školou a rodinou. Jak však tabulky či grafy č. 5 a 6 dokazují, zájem ze strany rodičů je velmi nízký.

Otázka č. 4: Účastní se pravidelně někteří rodiče školních akcí jako je např. školní výlet, sportovní olympiády atd. pořádaných školou či vaší třídou?

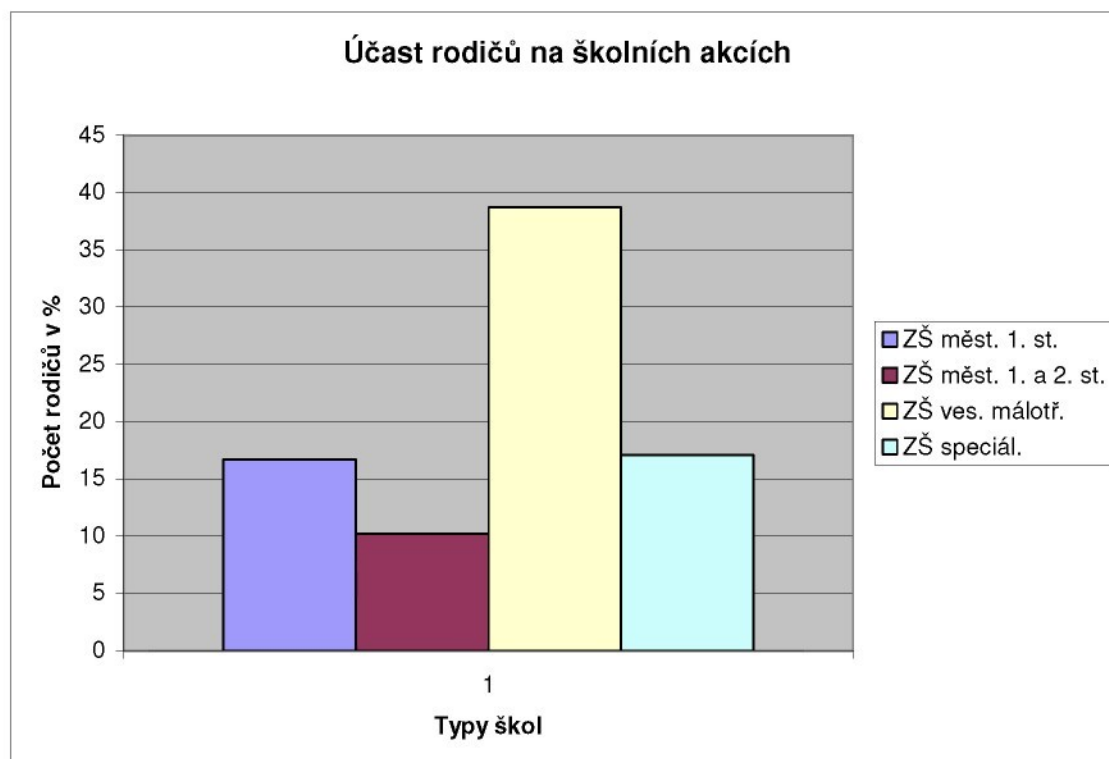
Tabulka 7

účast na školních akcích	ZŠ měst. 1. st.		ZŠ měst. 1. a 2. st.		ZŠ ves. málotř.		ZŠ speciál.	
	počet rodičů	%	počet rodičů	%	počet rodičů	%	počet rodičů	%
ano, pravidelně	32	11,6	37	2,6	35	31,5	3	2,2
ano, příležitostně	14	5,1	109	7,6	8	7,2	20	14,9

K vyhodnocení nám poslouží součet výsledků v procentech převedený na body.

Vyhodnocení: 1. ZŠ vesnická málotřídní (38,7 b.)
 2. ZŠ speciální (17,1 b.)
 3. ZŠ městská 1. stupeň (16,7 b.)
 4. ZŠ městská 1. a 2. stupeň (10,2 b.)

Graf 7

Školní akce jsou zcela určitě jednou z možností, kde by se dobré vztahy mezi školou a rodinou mohly prohlubovat, či nové vztahy vznikat. Je proto velká škoda, že i škola, která při vyhodnocení této otázky obsadila nejlepší umístění, vykazuje pouze 38% účast rodičů na těchto akcích. I tato otázka, respektive její vyhodnocení, svědčí o zájmu rodičů o výchovu a vzdělávání dětí nebo o zájmu se školou nějakým způsobem spolupracovat.

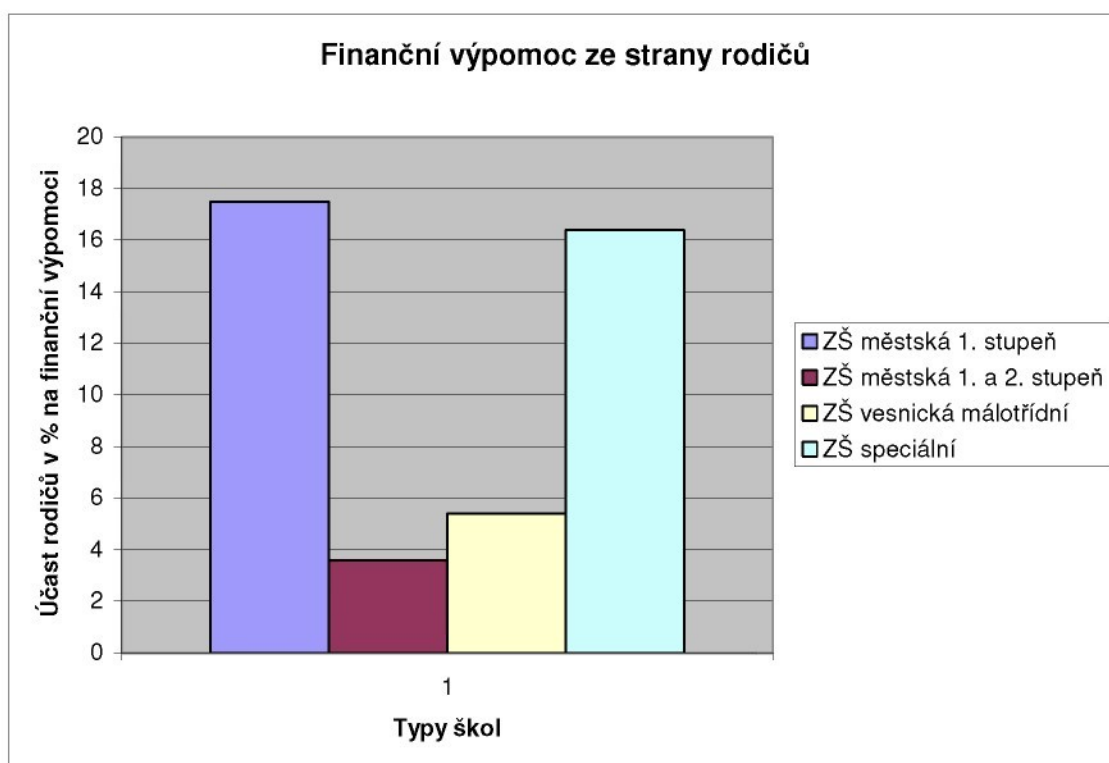
Otázka č. 5: *Objevuje se ve vaší třídě finanční výpomoc (sponzorství) ze strany rodičů?*

Tabulka 8

finanční výpomoc	ZŠ městská 1. stupeň	ZŠ městská 1. a 2. stupeň	ZŠ vesnická málotřídní	ZŠ speciální
počet rodičů	48	52	6	22
% na počet žáků	17,5	3,6	5,4	16,4

Vyhodnocení: 1. ZŠ městská 1. stupeň
 2. ZŠ speciální
 3. ZŠ vesnická málotřídní
 4. ZŠ městská 1. a 2. stupeň

Graf 8

Při vyhodnocení této otázky nás zcela jistě nenechá bez povšimnutí speciální škola, která se umístila na druhém místě. Téměř 17% rodičů tomuto typu škol finančně vypomáhá. Není to moc, ale pokud vezmeme v potaz složení žáků těchto škol, kde převážná většina pochází ze sociálně slabších rodin, pak 17% je celkem slušný výsledek.

Otázka č. 6: *Vypomáhají rodiče ve vaší třídě materiálními prostředky? (např. výroba či nákup didaktických pomůcek, školních pomůcek atd.)*

Tabulka 9

materiální výpomoc	ZŠ městská 1. stupeň	ZŠ městská 1. a 2. stupeň	ZŠ vesnická málotřídní	ZŠ speciální
počet rodičů	3	91	13	8
% na počet žáků	1,1	6,4	11,7	6

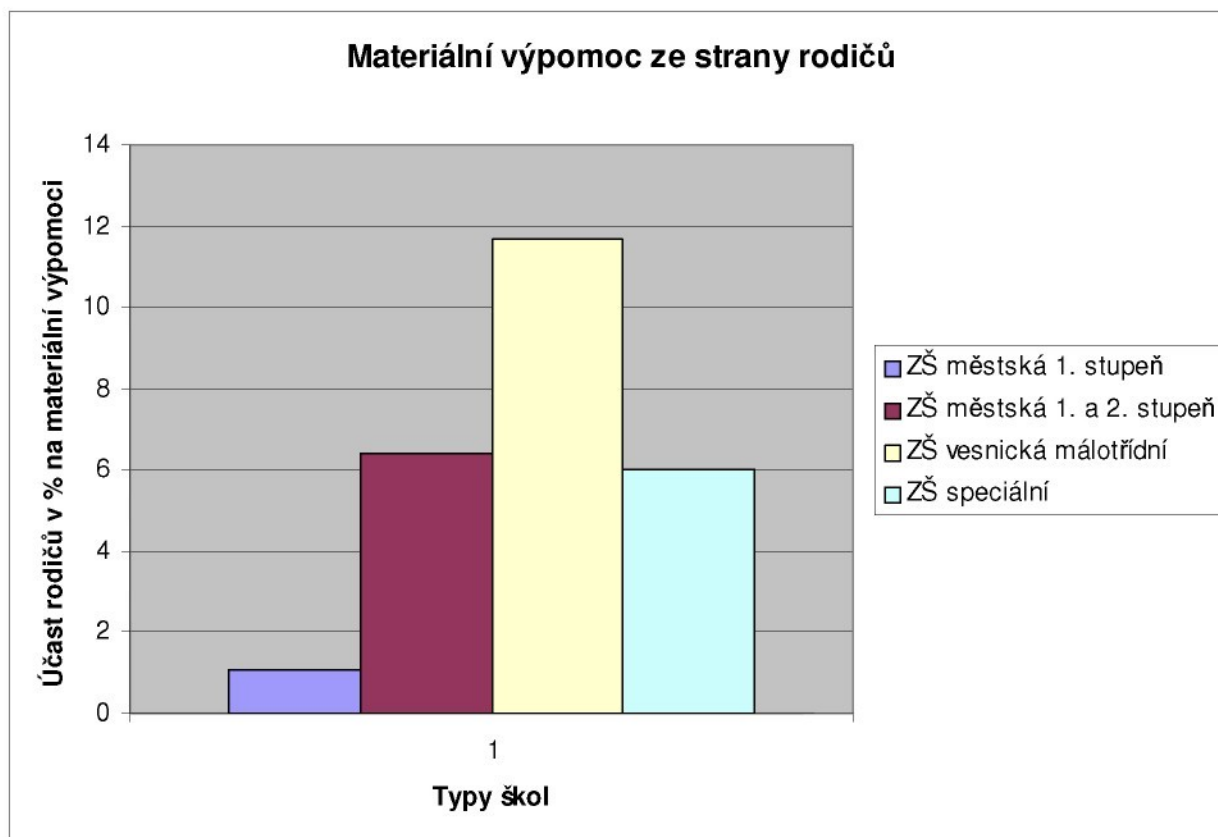
Vyhodnocení: 1. ZŠ vesnická málotřídní

2. ZŠ městská 1. a 2. stupeň

3. ZŠ speciální

4. ZŠ městská 1. stupeň

Graf 9

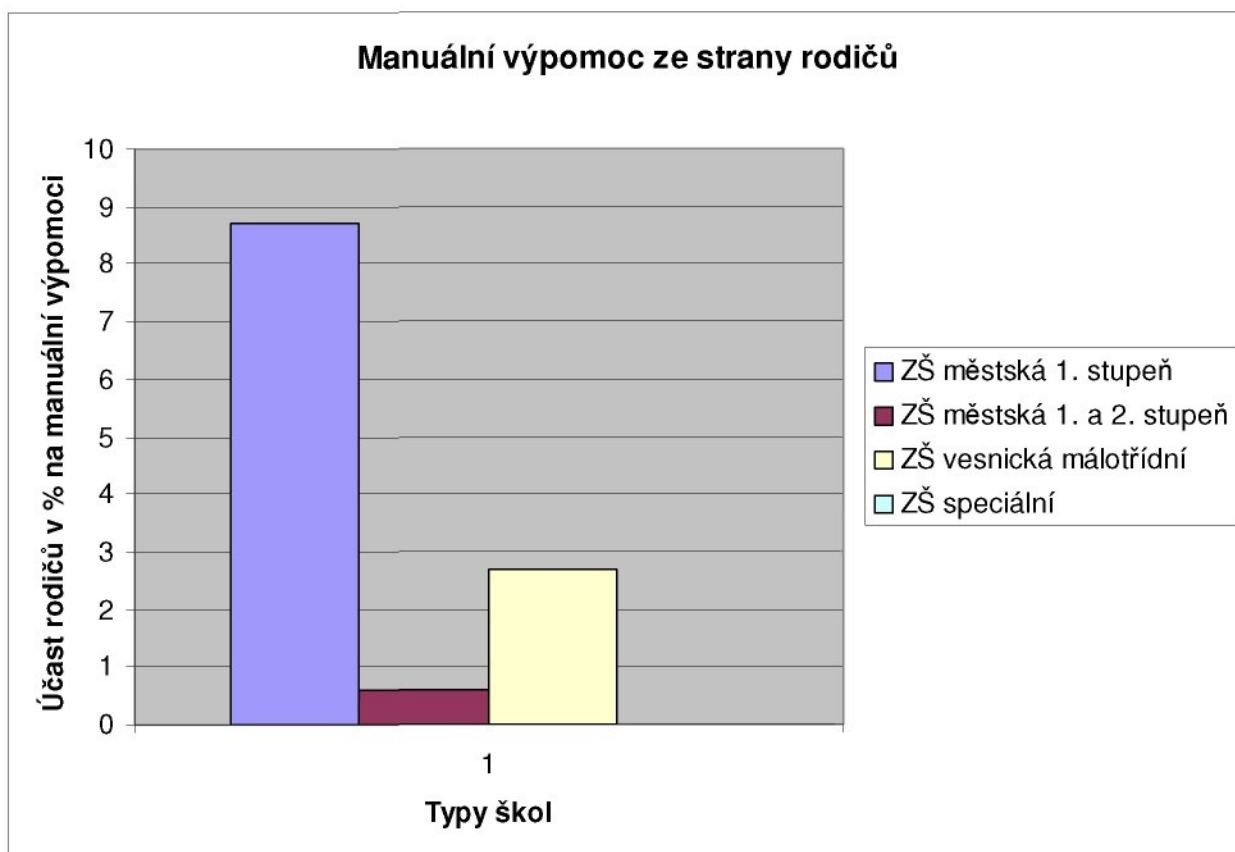
Otázka č. 7: Vypomáhá některý z rodičů vaší třídy manuálně? (např. při výzdobě školy, drobných opravách a údržbě školy atd.)

Tabulka 10

manuální výpomoc	ZŠ městská 1. stupeň	ZŠ městská 1. a 2. stupeň	ZŠ vesnická málotřídní	ZŠ speciální
počet rodičů	24	9	3	0
% na počet žáků	8,7	0,6	2,7	0

Vyhodnocení: 1. ZŠ městská 1. stupeň
2. ZŠ vesnická málotřídní
3. ZŠ městská 1. a 2. stupeň
4. ZŠ speciální

Graf 10

Výzkum probíhal v části republiky, kde je nezaměstnanost skutečně velkým problémem. Proto dle výsledků finanční či materiální výpomoci rodičů škole, nemůžeme soudit, zda se školou spolupracují nebo ne. Zájem rodičů o školu mohla ukázat otázka zabývající se manuální výpomocí, kdy rodiče drobnými pracemi a pomocí mohou ve velké míře škole a jejímu chodu pomoci. Bohužel, ani v tomto případě nemůžeme říci, že zájem ze strany rodičů převyšuje předchozí výsledky.

Otázka č. 8: *Jak hodnotíte úroveň spolupráce s rodinou na vaší škole?*

Abychom mohli vyhodnotit otázku č. 8, poslouží nám, stejně jako u otázky 1a, převod na procenta vzhledem k vybranému počtu dotazníků na jednotlivých typech škol (viz tabulka 1 a graf 1).

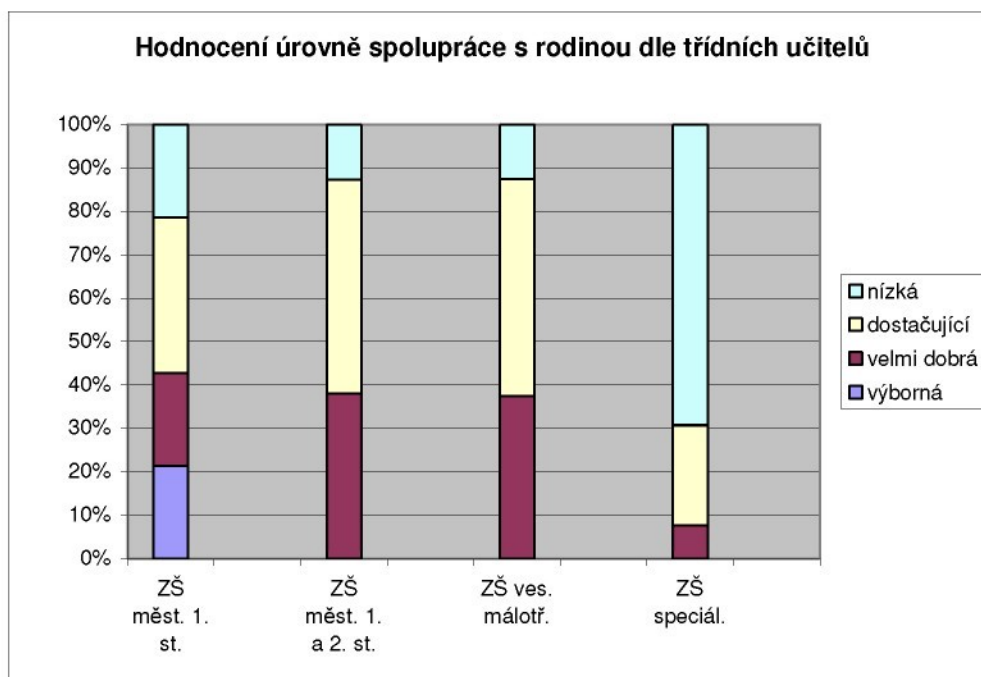
Tabulka 11

hodnocení úrovně spolupráce	ZŠ měst. 1. st.		ZŠ měst. 1. a 2. st.		ZŠ ves. málotř.		ZŠ speciál.	
	počet odpovědí	%	počet odpovědí	%	počet odpovědí	%	počet odpovědí	%
výborná	3	21,4	0	0	0	0	0	0
velmi dobrá	3	21,4	24	38,1	3	37,5	1	7,7
dostačující	5	35,8	31	49,2	4	50	3	23,1
nízká	3	21,4	8	12,7	1	12,5	9	69,2

Vyhodnocení:

1. ZŠ městská 1. stupeň	3. ZŠ městská 1. a 2. stupeň
2. ZŠ vesnická málotřídní	4. ZŠ speciální

Graf 11

Vyhodnocení této otázky by mohlo dosti napovědět celkovému umístění škol pokud jde o zhodnocení spolupráce mezi rodinou a školou. Pokud byly otázky v dotazníku vhodně sestaveny a třídní učitelé pravdivě odpovídali, neměly by se výsledky konečného vyhodnocení příliš lišit.

Nepříjemné je, že pouze 3 učitelé z celkového počtu 98 odpovědí hodnotí spolupráci mezi rodinou a školou jako výbornou.

Vyhodnocení nejlepší spolupráce

Vybrat mezi čtyřmi typy škol tu, která z našeho výzkumu vyjde jako nejlépe spolupracující s rodinou, nebude díky průběžnému vyhodnocování jednotlivých otázek těžké.

Převědeme-li umístění u jednotlivých otázek na hodnotu bodu, pak vítěznou školou se stane ta s nejmenším počtem získaných bodů.

ZŠ městská 1. stupeň: $3+1+1+3+1+4+1+1=15$

ZŠ městská 1. a 2. stupeň: $2+3+2+4+4+2+3+3=23$

ZŠ vesnická málotřídní: $1+2+3+1+3+1+2+2=15$

ZŠ speciální: $4+4+3+2+2+3+4+4=26$

Součtem průběžných výsledků jsme tedy došli k závěru, že nejlepšími vztahy a nejlepší spoluprací s rodinou se mohou pochlubit hned dva typy škol, a to **ZŠ městská s 1. stupněm** a **ZŠ vesnická málotřídní**.

Pokud bychom však chtěli znát pouze jediného vítěze, toto prvenství by zcela po právu patřilo ZŠ městské s 1. stupněm. Můžeme uvést několik důvodů: celkem pětkrát se v průběžných výsledcích tato škola umístila na prvním místě (ZŠ vesnická málotřídní pouze třikrát) a pouze u této školy se objevilo hodnocení spolupráce rodiny a školy jako výborné.

**Nejlépe spolupracující školou je tedy
ZŠ městská s 1. stupněm.**

1.6 OVĚŘENÍ HYPOTÉZ

Hypotéza 1.: Domníváme se, že nejlepší spolupráce mezi rodinou a školou bude na městských školách s prvním stupněm.

Tato **hypotéza se potvrdila** vlastně jen částečně. Městské školy s prvním stupněm sice dosáhly nejlepšího hodnocení, velkou konkurencí jim však jsou vesnické málotřídky, jež byly vyhodnoceny stejně. Pokud však přihlídneme k průběžnému vyhodnocování jednotlivých otázek a také hodnocení spolupráce mezi školou a rodinou z pohledu učitelů, prvenství by mělo oprávněně patřit městským školám s prvním stupněm.

Hypotéza 2.: Domníváme se, že nejčastěji uplatňovanou formou spolupráce jsou třídní schůzky.

I když jednotlivé školy nabízejí rodičům velké množství možností, jakým způsobem spolu komunikovat, třídní schůzky jsou skutečně nejčastěji nabízenou formou spolupráce mezi rodinou a školou. Ze zkoumaných čtyř typů škol (17 školských zařízení), jich pouze 1,6% nenabízí tuto formu spolupráce. **Hypotéza druhá se tedy potvrdila.**

Hypotéza 3.: Domníváme se, že finanční a materiální výpomoc škole ze strany rodičů se bude objevovat spíše na školách městských.

Tuto hypotézu musíme vyvrátit. Předpoklad zněl, že se finanční nebo materiální výpomoc bude objevovat ponejvíce na školách městských, tedy ZŠ městské s prvním stupněm nebo oběma stupni. Pokud však sečteme účast rodičů na těchto možnostech výpomoci, nejlépe se umístily školy speciální.

Hypotéza 4.: Domníváme se, že nejnižší úroveň spolupráce bude na školách speciálních.

I když u předchozího ověřování hypotézy je speciální škola zmiňována a hodnocena nejlépe, musíme bohužel **hypotézu** nejnižší úrovně spolupráce rodiny se školou **potvrdit**. Pokud však existují cesty, kterými rodiče jsou ochotni jít a se školou spolupracovat, není nic ztraceno. Je na ředitelích a učitelích těchto škol, aby spolupráci dále rozvíjeli a snažili se nalézt další možnosti komunikace.

2. UKÁZKA KONKRÉTNÍ SPOLUPRÁCE MEZI RODINOU A ŠKOLOU

V závěru praktické části diplomové práce bude kompletně představena vesnická málotřídní škola, na které autorka působí a může tak sama zhodnotit stav a možnosti spolupráce mezi rodinou a školou. V přílohách pak budou ukázky, jak škola oslovuje rodiče s žádostí o spolupráci a jakým způsobem byla zjišťována spokojenost rodičů se školou. Výsledky a názory tohoto průzkumu pomáhají ředitelce školy a učitelům při tvorbě Školního vzdělávacího programu.

2.1 PŘEDSTAVENÍ ŠKOLY

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA STARÉ KŘEČANY, okres Děčín, příspěvková organizace

1. Základní údaje o škole:

Škola s 1. stupněm – organizace výuky – 2 třídy: I. třída – 1. a 2. ročník – 14 žáků

II. třída – 3., 4. a 5. ročník – 22 žáků

Zřizovatel: Obec Staré Křečany č. p. 38, tel. 412 336 291

e-mail: webmaster@krecany.cz

Součásti školy: mateřská škola, školní družina, školní jídelna

Materiálně-technické podmínky školy:

Škola je jednou z priorit obce, po materiální stránce i technické stránce je škola vybavena velmi dobře, rozpočet na provoz je vždy dostačující a plně kryje požadavky školy. Třídy včetně školní družiny jsou vybaveny novým nábytkem. Modernizace probíhá postupně, dle reálných finančních možností.

Školská rada:

Školská rada má 6 členů.

2. Přehled oborů základního vzdělávání a vzdělávací programy

Přehled oborů základního vzdělávání:

Ve škole se vyučuje dle vzdělávacího programu Základní škola.

3. Přehled pracovníků školy

5 pracovníků v MŠ

2 pracovnice ŠJ

1 pracovnice ŠD

6 pracovníků ZŠ

1 externí pracovník jako správce ICT

Údaje o pedagogických pracovnících:

Ředitelka: Mgr. Zdena Tomagová

Učitelky: Irena Vítová, Lucie Hrachová

Vychovatelka: Iva Kosáčková

4. Zápis k povinné školní docházce

Zápis k povinné školní docházce proběhl dne 15.1.2007, přijato bylo 12 žáků.

5. Údaje o žácích

Ve škole jsou tři žáci individuálně integrováni. Škola spolupracuje s PPP a SPC v Rumburku.

6. Údaje o aktivitách a prezentaci školy na veřejnosti

Zájmové kroužky: sportovní hry, výtvarný kroužek, tanečně-pohybový kroužek, informatika, anglický jazyk, šikovné ruce

Pravidelné školní soutěže a akce: sběr papíru, pet lahví, hliníkových víček, léčivých bylin; každoroční účast na akci „Clean up the World“, kdy žáci vyčistí část obce; literární, výtvarné a vědomostní soutěže vztahující se k aktuálnímu tématu...; školní výlety; kurzy plavání; sportovní olympiády; setkání s bývalými žáky školy; exkurze; projekty; vánoční besídka pro rodiče; oslava dne matek; zahradní party; rej čarodějnic a mnoho jiných

Kulturní akce a vystoupení:

Z důvodu špatné dostupnosti do větších měst v okolí využívá škola spíše možností, kdy školu přímo navštíví divadelní či hudební spolek a své představení odehrají v prostorách školy. Minimálně čtyřikrát ročně tyto spolky školu navštíví.

2.2 SPOLUPRÁCE RODIN SE ŠKOLOU

Škola sídlí na samém okraji Českosaského Švýcarska, proto jsou velmi časté výlety do okolí. Podtextem každého výletu či přírodopisné vycházky jsou různé vědomostní soutěže nebo akce v rámci ochrany přírody.

Na každou takovouto akci či výlet jsou vždy přizváni rodiče nebo další příbuzní žáků. Jak však výzkum dokazuje, zájem ze strany rodičů i ostatních zvaných je velmi malý. Nehledě na to, že většina rodičů našich žáků je nezaměstnaná.

Každý měsíc připravují pedagogové pro žáky školy soutěže, které vyžadují účast a pomoc rodičů. O takovéto soutěži jsou žáci vždy hromadně seznámeni třídními učiteli a pro rodiče dostávají informační letáčky. Pravidla a podmínky má každá třída vyvěšeny na nástěnce ve své třídě, další letáčky a plakáty jsou umístěny na chodbách školy. I přesto, že informovanost o akcích a soutěžích probíhajících ve škole je ze strany pedagogů velmi kvalitní, účast žáků je podprůměrná. Té poslední soutěže se zúčastnilo pět žáků a žákyň naší školy. Můžeme tedy s klidným svědomím říci, že v tomto případě není chyba na straně školy.

Na začátku letošního školního roku požádala škola rodiče o spolupráci. Nabídla jim několik možností, jak se školou kooperovat. Mezi žáky školy bylo rozdáno 30 žádostí (viz příloha č. 2), návratnost činila 17 ks žádostí.

Na pomoc ekonomickou, tedy sponzorství, reagovalo odpovědí pět rodičů. Skutečně pak škole přispěly dvě rodiny finanční částkou, jedna rodina nákupem drobných předmětů určených jako odměny za vítězství ve školních soutěžích.

Pomoc materiální přislíbilo také pět rodin. Do této doby svůj slib splnily tři, a to především dodáním materiálu a pomůcek určených k výtvarným a pracovním činnostem.

Převážná většina rodičů odpověděla kladně na žádost o výpomoc manuální. Prozatím vypomohli škole dva rodiče, tatínkové, s úpravou školního hřiště.

Na pomoc při pořádání školních výletů reagovala pouze jedna maminka. Přislíbila vyhledání a zajištění vlakových a autobusových spojů, jelikož pracuje u ČD. Slib splnila a plní i nadále vždy, když je potřeba.

Na prosbu spolupráce při vedení zájmových kroužků pro žáky školy kladně odpověděla pouze jedna příbuzná žákyně naší školy. Dodnes vedou všechny kroužky pouze pedagogové nebo zaměstnanci ZŠ a MŠ Staré Křečany.

Shrneme-li závěrem, jaké zjištění přinesl tento průzkum školy, skutečnost je takováto: Na žádost školy o spolupráci mezi školou a rodinou odpovědělo 57% všech dotázaných. Skutečné pomoci se pak škola dočkala od 53% rodičů a příbuzných, jež nějaký druh pomoci přislíbili.

2.3 VÝSLEDKY AUTOEVALUAČNÍHO ŠETŘENÍ

V průběhu měsíce května loňského školního roku proběhlo v ZŠ autoevaluační šetření. Rodičům žáků bylo rozdáno 30 dotazníků (viz příloha č. 3). Byli požádáni, aby vyplněním tohoto dotazníku pomohli škole při řešení organizačních záležitostí a při tvorbě ŠVP. Dotazník odevzdalo 21 rodičů.

Vyhodnocení:

1) Jste spokojeni s tím, že v obci funguje škola?

%

a) ano, v dnešní době obce většinou školy ruší, a to je chyba	90,4
b) je mi to celkem jedno, ani dojíždění mého dítěte do jiné školy by nevadilo	9,6
c) ne, raději by obec měla školu zrušit a finance použít na jiné věci	0

2) Co si myslíte o organizaci vyučování v málotřídní škole?

a) vadí mi velice spojené ročníky v jedné třídě; myslím, že moje dítě by se více naučilo v klasické třídě	33,3
b) myslím, že škola pracuje stejně jako každá jiná	28,5
c) vážím si výhod malých škol – učitelé, rodiče a děti mají k sobě blíže, problémy se řeší rychleji a snáze, učitelé mají o dětech větší přehled a všichni se znají	38,2

3) Myslíte, že Vaše dítě se do školy těší a je zde spokojené? %

a) ano	95,2
b) ne	4,8
c) nevím, o škole nemluvíme	0

4) Jaký by podle Vás měl být učitel?

nejčastější odpovědi: *autorita, mít dosažené vzdělání, spravedlivý, trpělivý*

5) Setkali jste se někdy s nespravedlivým hodnocením svého dítěte?

a) často	0
b) někdy	42,9
c) myslím, že ne	57,1

6) Řešili jste tento problém?

a) přešli jsme to	23,8
b) řešili jsme ústní cestou	33,3
c) řešili jsme tento problém písemnou stížností	0

7) Zúčastnili jste se týdne otevřené výuky?

a) ano – na tuto otázku odpověděli 2 rodiče, zúčastnil se však pouze 1	14
b) ne	86

8) Jste spokojeni s pedagogickým obsazením školy?

a) ano	33,3
b) jen částečně	66,6
c) ne	0

9) Jste spokojeni se školními akcemi pro děti?

a) ano	95,2
b) ne, protože.....	4,8
c) ano, ale mohly by	0

10) Zúčastňujete se školních akcí určených i pro Vás?

a) pravidelně	19
b) občas	52
c) nikdy	24

11) Chodíte na třídní schůzky?

%

a) vždy	57
b) ano, pokud nejsem v práci	28,5
c) nechodím, protože.....	9,5

12) Jak často využíváte konzultačních hodin?

a) 1x týdně	0
b) 1x do měsíce	9,5
c) 1x za pololetí	33,3
d) 1x ročně	0
e) přijdu jen na pozvání	38
f) nevyužívám	14,3

13) Připravujete se s dítětem na výuku?

a) ano	66,6
b) někdy	28,6
c) ne	4,8

14) Kontrolujete pravidelně ŽK, DÚ?

a) pravidelně	85,7
b) občas	14,3
c) nekontroluji	0

15) Jste spokojen(a) s četností zájmových kroužků na naší škole?

a) ano, velmi	76,2
b) ne, je jich málo	4,8
c) nevím	19

16) Pomohl(a) jste škole nějakým způsobem?

a) ano, osobní pomocí	23,8
b) poskytl(a) jsem materiál	19
c) ano, finančním darem	4,8
d) ne	57

17) Vyhovuje Vám ŠD a postačuje Vám rozmezí jejího provozu?

a) ano	52,4
b) moje dítě do ŠD nechodí	33,3
c) ne, potřebovali bychom, aby	14,3

18) Uvítal(a) byste zájmové aktivity ve škole i pro sebe?

%

a) ano, velmi	23,8
b) ne, nemám zájem	28,6
c) ano, bylo by to pro veřejnost přínosné, ale já osobně nemám zájem	47,6

19) Líbil by se mi např. (můžete zaškrtnout více variant):

a) kurzy jazykové	42,9
b) kurz počítačové gramotnosti	52,4
c) sborový zpěv	23,9
d) cvičení – aerobické apod.	38,1
e) jiné, např.:	0
f) jednorázové akce, semináře, zájmové besedy apod.	28,6

Nebudeme se vyjadřovat ke všem otázkám, zmíníme jen ty, které se od reality nějakým způsobem liší.

V loňském školním roce nabídla škola rodičům možnost nahlédnout do výuky. Připravila pro ně týden otevřené výuky. Využitelnost rodiči byla však téměř nulová. Vyučovací hodinu shlédla pouze jedna maminka, která ale přišla do školy z úplně jiného důvodu. V našem dotazníku však odpověděli dva rodiče, že se týdne otevřené výuky zúčastnili. Po této zkušenosti jsme tento školní rok otevřenou výuku prozatím neopakovali. A měli bychom vůbec?

Téměř 67% rodičů odpovědělo na otázku zda jsou spokojeni s pedagogickým obsazením školy „jen částečně“. Zde by se mělo vedení školy pozastavit a prodiskutovat s rodiči, v čem tkví problém.

Co se týče školních akcí, přiznávají rodiče v 95% spokojenost. Proč se tedy těchto akcí nezúčastňují nebo škole nepomůžou při jejich organizování? I když v dotazníku odpověděli, že 19% se jich zúčastňuje pravidelně a 52% občas, skutečnost je však úplně jiná.

Pozastavit se musíme nad zájmem rodičů o aktivity pro dospělé. Ten je skutečně velký. Pokud by se tímto způsobem podařilo zlepšit spolupráci a komunikaci mezi školou a rodinou, na straně našeho školského zařízení a pracovníků školy nevidíme problém při organizaci a vedení takovýchto zájmových činností.

Názor zákonných zástupců žáků je pro nás měřítkem a motivací pro zlepšování a zkvalitňování výchovně-vzdělávacího procesu a pro organizování dalších aktivit nejen pro děti.

IV. ZÁVĚR

Diplomová práce s názvem „Spolupráce rodiny a školy“ se snažila především zmapovat současný stav vztahů mezi těmito dvěma světy. Porovnávat tvrzení „*jak by to mělo být a jak je to správně*“ se skutečností; poukázat na problémy, které ovlivňují kooperaci rodiny se školou. V žádném případě nechce kritizovat ani rodinu, ani školu. Její snahou je spíše ukázat správný směr a navést na nejlepší cestu.

Při zpracovávání teoretické části, jejíž nezbytnou součástí bylo studium literatury týkající se bezprostředně tématu práce, měla autorka na paměti, aby se zaobírala aktuálními tématy. Aby se zmiňovala o problémech, se kterými se ona sama často setkává a může tak předpokládat, že i na jiných školských zařízeních jsou častým jevem. Uvádí například, jak vytvářet vztahy mezi rodinou a školou; co je možné udělat pro jejich spolupráci; jakou roli hrají ředitelé škol; jak řešit případné konflikty a jaké formy spolupráce mohou školy rodičům nabídnout.

Praktická část diplomové práce si stanovila za cíl zjištění, který typ školského zařízení je ve spolupráci s rodinou hodnocen nejlépe. Zajímalo nás také, jaké formy spolupráce školy nejčastěji užívají při komunikaci s rodinou, a zároveň, které z těchto forem jsou rodiči nejvíce využívány. Stanovila si několik hypotéz, které po vyhodnocení dotazníků mohla potvrdit nebo vyvrátit. Velkým přínosem byly pro autorku práce rozhovory s učiteli a řediteli škol, na kterých průzkum probíhal.

Závěr praktické části pak autorka věnovala možnosti nahlédnout do základní školy, kde sama již šestý rok působí. Nejen, že školu představila a zhodnotila úroveň spolupráce, v přílohách uvádí možnosti, jak může škola rodiče o spolupráci požádat, jak získat názory rodičů na dané školské zařízení a jak zjistit, zda komunikace všeobecně, nečiní rodičům problém (příloha č. 4).

Úroveň spolupráce mezi rodinou a školou můžeme obecně zhodnotit jako dobrou. Dobrá spolupráce by ale stačit rozhodně neměla. Pro výchovu dětí, jež jsou naší budoucností, se musíme snažit minimálně o velmi dobrou úroveň. Bude to stát mnoho času, trpělivosti a sil. Ale můžeme si říci: „**Jsme na to dva, rodina spolu se školou.**“

V. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

monografie:

CANGELOSI, J.: *Strategie řízení třídy*. 1. vyd. Praha: Portál, 1994. 290 s.

ISBN 80-7178-014-6.

ČÁP, J.: *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: SPN, 1983. 384 s.

FONTANA, D.: *Psychologie ve školní praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. 383 s.

ISBN 80-7178-063-4.

GAVORA, P.: *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido, 2005.

ISBN 80-7315-104-9.

HOPF, A.: *Sociální pedagogika pro učitele*. Praha: UK, 2001. 184 s.

ISBN 80-7290-053-6.

KRÁLÍKOVÁ, M.,

SINGEROVÁ – NEČASNÁ, J.: *Rodina a škola ve výchovné spolupráci*. 1. vyd.

Praha: SPN, 1985. 100 s.

LAURINCOVÁ, G.: *Spolupráce školy a rodiny*. [Diplomová práce]. Liberec 2004. 79 s.

Technická univerzita v Liberci. Fakulta pedagogická.

Vedoucí diplomové práce: Phdr. Jitka Josífková.

MAŇÁK, J.: *Profesionální praktika z pedagogiky*. 1. vyd. Brno: MU, 1992. 131 s.

ISBN 80-210-0471-1.

MATĚJČEK, Z.: *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996. 144 s.

ISBN 80-7178-085-5.

OPATRIL, S.: *Pedagogika pro učitelství prvního stupně základní školy*. 2. vyd.

Praha: SPN, 1988. 208 s.

PRŮCHA, J.: *Moderní pedagogika*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997.

ISBN 80-7178-170-3.

PRŮCHA, J.: *Přehled pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000.

ISBN 80-7178-399-4.

PRŮCHA, J.: *Učitel*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 154 s.

ISBN 80-7178-621-7.

SPOUSTA, V.: *Základní výchovné činnosti třídního učitele*. 1. vyd. Brno: MU, 1994.

80 s. ISBN 80-210-0552-1.

ŠAMŠA, VĽ.: *Manuál pro romské pedagogické asistenty*. Praha: Humanitas – Profes,

o.p.s.

ŠRÁMKOVÁ, M.: *Rukověť rodiče malého školáka*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2005.

ISBN 80-00-01491-2.

VOMÁČKA, J.,

NAVRÁTIL, S.: *Úvod do učitelství*. 1. vyd. Ústí nad Labem: UJEP, 1992. 105 s.

ZABOROWSKI, Z.: *Sociální psychologie a výchova*. 1. vyd. Praha: SPN, 1965. 204 s.

periodika:

Brudíková, E.: Efektivní škola = osobnost učitele + kvalitní ředitel. *Učitelské noviny*, 109, 2006, č. 38, str. 16.

Franclová, M.: Proč nejsou děti ve škole šťastné? *Psychologie dnes*, 2003, 2003, č.7, str. 14.

La Sala, Z.: Škola versus rodina. *Školství*, 15, 2007, č.9, str. 5.

Lauermann, M.: Věčné téma: rodina a škola. *Moderní vyučování*, 2004, 2004, č. 8, str. 16-17.

autor neuveden: Rodina a škola: spolu nebo proti sobě? *Učitelské noviny*, 110, 2007, č. 8, str. 4.

elektronický zdroj informací:

<http://www.rodina.cz/clanek2769.html/>

<http://www.rodina.cz/clanek5314.html/>

<http://www.rodina.cz/clanek3304.html/>

<http://search.seznam.cz/searchScreen?w=www.domaci+škola.cz&mod=f>

<http://www.volny.cz/domvzd>

VI. PŘÍLOHY

1. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník určený třídním učitelům

Příloha č. 2: Nabídka spolupráce mezi rodinou a školou

Příloha č. 3: Dotazník určený rodičům ZŠ Staré Křečany

Příloha č. 4: Dotazník komunikační ostýchavosti pro dospělé

Příloha č. 1

Milé kolegyně, milí kolegové,
součástí diplomové práce, kterou zpracovávám, je výzkum týkající se spolupráce a vztahu mezi rodinou a školou na 1. stupni v závislosti na typu školy.
Prosím Vás o vyplnění dotazníku a předem děkuji za Váš čas, který vyplňování věnujete.

DOTAZNÍK

(určený třídní/mu učitelce/i)

„Spolupráce rodiny a školy“

Třída: _____ **Ročník:** _____ **Počet žáků v ročníku:** _____

Vhodné odpovědi prosím zakroužkujte nebo doplňte.

Typ školy:

základní	městská	1. – 9. ročník	velká (nad 400 ž.)
obecná	vesnická	1. – 5. ročník	střední (200 – 400 ž.)
národní		málotřídní	malá (do 200 ž.)
speciální			
alternativní – jaká?	_____		

Vhodné odpovědi prosím označte nebo doplňte.

**1. Které formy komunikace s rodinou jsou na vaší škole uplatňovány?
Uveďte odhadem počet rodičů, kteří je pravidelně využívají.**

☐ A - třídní schůzky	_____
☐ B - konzultační hodiny	_____
☐ C - návštěvy v rodině	_____
☐ D - telefonický styk	_____
☐ E - pravidelný písemný styk	_____
☐ F - dny otevřených dveří	_____
☐ G - jiné, jaké: _____	_____

2. Vede některý z rodičů žáka vaší třídy na škole zájmový kroužek?

☐ ano
pokud ano, kolik? _____

☐ ne

3. Spolupodílí se některý z rodičů žáka vaší třídy na vedení zájmového kroužku vaší školy?

☐ ano
pokud ano, kolik? _____

☐ ne

4. Účastní se pravidelně někteří rodiče školních akcí jako je např. školní výlet, sportovní olympiády atd. pořádaných školou či vaší třídou?

☐ ano, pravidelně
kolik? _____

☐ příležitostně
kolik? _____

☐ nikdy

5. Objevuje se ve vaší třídě finanční výpomoc (sponzorství) ze strany rodičů?

☐ ano
pokud ano, kolik rodičů takto
vypomáhá? _____

☐ ne

**6. Vypomáhají rodiče ve vaší třídě materiálními prostředky?
(např. výroba či nákup didaktických pomůcek, školních pomůcek atd.)**

☐ ano
pokud ano, kolik rodičů takto
vypomáhá? _____

☐ ne

**7. Vypomáhá některý z rodičů vaší třídy manuálně?
(např. při výzdobě školy, drobných opravách a údržbě školy atd.)**

☐ ano
pokud ano, kolik rodičů takto
vypomáhá? _____

☐ ne

8. Jak hodnotíte úroveň spolupráce s rodinou na vaší škole?

☐ výborná

☐ dostačující

☐ velmi dobrá

☐ nízká

Příloha č. 2

Nabídka spolupráce mezi rodinou a školou

Jména rodičů: .....

Jméno žáka: .....

Jak se mohu zapojit do školních aktivit, event. jakou výpomoc mohu škole nabídnout?

- pomoc ekonomická.....
.....
- pomoc materiální (různý materiál na Vv, Pč, pro družinu atd.).....
.....
- pomoc při výrobě, opravě školních pomůcek a nábytku (nátěry nábytku, vymalování
vnitřních prostor školy, nápady pro zvelebení školní zahrady, ...)....
.....
- pomoc při pořádání výletů (doprava, ...).....
.....
- vedení zájmové aktivity (kroužku) na naší škole.....
.....

Vítáme každý nápad i sebemenší pomoc pro naši školu.

Těšíme se na vzájemnou spolupráci.

.....
podpisy rodičů

Příloha č. 3

Vážení rodiče, dovoluji si Vás požádat o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který pro naši školu bude východiskem k řešení organizačních i jiných záležitostí. Z výsledků budeme vycházet i při tvorbě ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU, podle kterého začneme vzdělávat žáky od školního roku 2007/2008.

1) Jste spokojeni s tím, že v obci funguje škola?

a) ano, v dnešní době obce většinou školy ruší, a to je chyba	
b) je mi to celkem jedno, ani dojíždění mého dítěte do jiné školy by nevadilo	
c) ne, raději by obec měla školu zrušit a finance použít na jiné věci	

2) Co si myslíte o organizaci vyučování v málotřídní škole?

a) vadí mi velice spojené ročníky v jedné třídě; myslím, že moje dítě by se více naučilo v klasické třídě	
b) myslím, že škola pracuje stejně jako každá jiná	
c) vážím si výhod malých škol – učitelé, rodiče a děti mají k sobě blíže, problémy se řeší rychleji a snáze, učitelé mají o dětech větší přehled a všichni se znají	

3) Myslíte, že Vaše dítě se do školy těší a je zde spokojené?

a) ano	
b) ne	
c) nevím, o škole nemluvíme	

4) Jaký by podle Vás měl být učitel?

.....

.....

5) Setkali jste se někdy s nespravedlivým hodnocením svého dítěte?

a) často	
b) někdy	
c) myslím, že ne	

6) Řešili jste tento problém?

a) přešli jsme to	
b) řešili jsme ústní cestou	
c) řešili jsme tento problém písemnou stížností	

7) Zúčastnili jste se týdne otevřené výuky?

a) ano	
b) ne	

8) Jste spokojeni s pedagogickým obsazením školy?

a) ano	
b) jen částečně	
c) ne	

9) Jste spokojeni se školními akcemi pro děti?

a) ano	
b) ne, protože.....	
c) ano, ale mohly by	

10) Zúčastňujete se školních akcí určených i pro Vás?

a) pravidelně	
b) občas	
c) nikdy	

11) Chodíte na třídní schůzky?

a) vždy	
b) ano, pokud nejsem v práci	
c) nechodím, protože.....	

12) Jak často využíváte konzultačních hodin?

a) 1x týdně	
b) 1x do měsíce	
c) 1x za pololetí	
d) 1x ročně	
e) přijdu jen na pozvání	
f) nevyžívám	

13) Připravujete se s dítětem na výuku?

a) ano	
b) někdy	
c) ne	

14) Kontrolujete pravidelně ŽK, DÚ?

a) pravidelně	
b) občas	
c) nekontroluji	

15) Jste spokojen(a) s četností zájmových kroužků na naší škole?

a) ano, velmi	
b) ne, je jich málo	
c) nevím	

16) Pomohl(a) jste škole nějakým způsobem?

a) ano, osobní pomocí	
b) poskytl(a) jsem materiál	
c) ano, finančním darem	
d) ne	

17) Vyhovuje Vám ŠD a postačuje Vám rozmezí jejího provozu?

a) ano	
b) moje dítě do ŠD nechodí	
c) ne, potřebovali bychom, aby	

18) Uvítal(a) byste zájmové aktivity ve škole i pro sebe?

a) ano, velmi	
b) ne, nemám zájem	
c) ano, bylo by to pro veřejnost přínosné, ale já osobně nemám zájem	

19) Líbil by se mi např. (můžete zaškrtnout více variant):

a) kurzy jazykové	
b) kurz počítačové gramotnosti	
c) sborový zpěv	
d) cvičení – aerobic apod.	
e) jiné, např.:	
f) jednorázové akce, semináře, zájmové besedy apod.	

Děkuji velice za Váš čas.

Mgr. Zdena Tomagová, ředitelka školy

Příloha č. 4

DOTAZNÍK KOMUNIKAČNÍ OSTÝCHAVOSTI PRO DOSPĚLÉ

PRCA (The Personal Report of Communication Apprehesion)

J. C. McCroskey (1978), překlad P. Gavora

Tento dotazník se skládá z dvaceti výroků, kterými zjišťujeme, jak se cítíte, když komunikujete s lidmi. Označte stupeň, jak se ztotožňujete s každým výrokem.

Označte, zda:

1. rezolutně souhlasíte
2. souhlasíte
3. nemůžete se rozhodnout
4. nesouhlasíte
5. rezolutně nesouhlasíte

Pracujte rychle, jen označte svůj první dojem.

Příklad:

V místnosti, kde je zakouřeno, se nerad zdržuji.

Pokud vám dělá kouř z cigaret velké problémy a nerad(a) se zdržujete v zakouřené místnosti, měli byste označit 1. Pokud v zakouřené místnosti sice vydržíte, ale není vám to příjemné, měli byste označit 2. Cítíte-li se v zakouřené místnosti dobře, měli byste označit 4, pokud se v takové místnosti dokonce cítíte příjemně, měli byste označit 5.

Nyní začněte vyplňovat dotazník:

1	Když si povídám s člověkem, se kterým jsem se právě seznámil(a), cítím se nesvůj(á).	1	2	3	4	5
2	Nemám strach, když hovořím před publikem.	1	2	3	4	5
3	Rád(a) na schůzích vyjadřuji svoje názory.	1	2	3	4	5
4	Těším se na příležitost hovořit před publikem.	1	2	3	4	5
5	Když mám řečnit, cítím se celkem příjemně.	1	2	3	4	5
6	Když něco vyprávím, stojím strnule a nepřírozně.	1	2	3	4	5
7	Cítím napětí a nervozitu, když mám diskutovat ve skupině lidí.	1	2	3	4	5
8	I když hovořím plynule s přáteli, na pódiu se zadržávám.	1	2	3	4	5
9	Třesou se mi ruce, když mám vzít do ruky mikrofon při řečnění.	1	2	3	4	5
10	Jak je to možné, vyhnu se tomu, abych před lidmi řečnil(a).	1	2	3	4	5

11	Zdá se mi, že se vyjadřuji plynuleji než většina lidí.	1	2	3	4	5
12	Mám strach a cítím napětí, když hovořím před publikem.	1	2	3	4	5
13	Nit myšlenek se mi přetrhne, když hovořím na veřejnosti.	1	2	3	4	5
14	Přestože cítím nervozitu před vystoupením, brzo se jí zbavím a vystoupení je pro mě zajímavým zážitkem.	1	2	3	4	5
15	Když se bavím s lidmi, kteří zastávají vysoké postavení, pociťuji strach a napětí.	1	2	3	4	5
16	Při projevu nerad(a) gestikuluji ani živě nevyužívám svůj hlas.	1	2	3	4	5
17	Když řečním, cítím se uvolněně a příjemně.	1	2	3	4	5
18	Cítím se sebevědomý(á), když mám odpovídat na otázku nebo vyjádřit svůj názor.	1	2	3	4	5
19	Zprávu o tom, že mám přednést projev, přijímám s radostí.	1	2	3	4	5
20	Rád(a) bych pronesl(a) řeč v televizním programu.	1	2	3	4	5

Informace k používání dotazníku

Tento dotazník zjišťuje stupeň komunikační ostýchavosti u dospělých při veřejné komunikaci (komunikaci před více lidmi, často neznámými).

Skórování:

Zakroužkovaná odpověď při každé otázce znamená získané body.

A) Sčítejte skóre otázek 1, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15 a 16.

B) Sčítejte skóre otázek 2, 3, 4, 5, 11, 14, 17, 18, 19 a 20.

C) Údaje dosadte do vzorce: Celkové skóre = (66 – součet A) + součet B.

- Pokud je skóre od 0 do 61 bodů, diagnostikovaná osoba má pravděpodobně slabý stupeň komunikačního ostychu.
- Pokud je skóre mezi 62 a 72, diagnostikovaná osoba má pravděpodobně střední stupeň komunikačního ostychu.
- Pokud je skóre nad 72, diagnostikovaná osoba má pravděpodobně vysoký stupeň komunikačního ostychu.